

Vládní návrh

## **ZÁKON**

ze dne ... 2020

**o opatřeních k přechodu České republiky k nízkouhlíkové energetice a o změně zákona č. 165/2000 Sb., o podporovaných zdrojích energie, ve znění pozdějších předpisů**

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

### **ČÁST PRVNÍ**

## **OPATŘENÍ K PŘECHODU ČESKÉ REPUBLIKY K NÍZKOUHLÍKOVÉ ENERGETICE**

### **§ 1**

#### **Předmět a účel úpravy**

(1) Tento zákon upravuje

- a) práva a povinnosti spojené s přechodem České republiky k nízkouhlíkové energetice prostřednictvím zajištění výroby elektřiny v nízkouhlíkových výrobnách a její dodávky do elektrizační soustavy České republiky a
- b) opatření k zajištění běžně přijatelné vnitřní míry návratnosti investic do nízkouhlíkových výroben vynaložených oprávněným investorem nízkouhlíkové výroby.

(2) Účelem tohoto zákona je

- a) v zájmu ochrany klimatu přispět k dekarbonizaci výroby elektřiny a
- b) zajistit energetickou bezpečnost České republiky prostřednictvím výroby elektřiny v nízkouhlíkových výrobnách na území České republiky a zvýšit podíl elektřiny z nízkouhlíkových výroben na hrubé konečné spotřebě energie v České republice při současném zohlednění zájmu zákazníků na minimalizaci dopadů opatření na ceny energií pro zákazníky v České republice.

### **§ 2**

#### **Základní pojmy**

Pro účely tohoto zákona se rozumí

- a) nízkouhlíkovou výrobnou výroba elektřiny<sup>1)</sup> na území České republiky s jaderným reaktorem s instalovanou kapacitou o minimálním elektrickém výkonu 100 MW připojená po roce 2030 do elektrizační soustavy<sup>2)</sup>,
- b) smlouvou o výkupu smlouva uzavřená mezi Českou republikou zastoupenou Ministerstvem průmyslu a obchodu (dále jen „ministerstvo“) a oprávněným investorem nízkouhlíkové výroby upravující vzájemná práva a povinnosti k zajištění výroby a dodávky elektřiny z nízkouhlíkové výroby do elektrizační soustavy České republiky a k zajištění návratnosti investic do nízkouhlíkové výroby vynaložených oprávněným investorem nízkouhlíkové výroby,
- c) oprávněným investorem nízkouhlíkové výroby osoba, která je držitelem státní autorizace na výstavbu výroby elektřiny v jaderném zařízení podle energetického zákona, a
- d) realizační cenou cena za elektřinu vyrobenou v nízkouhlíkové výrobě a dodanou do elektrizační soustavy České republiky, kterou obdrží oprávněný investor nízkouhlíkové výroby od ministerstva na základě smlouvy o výkupu.

### § 3

#### **Smlouva o výkupu**

(1) Ministerstvo předloží oprávněnému investorovi nízkouhlíkové výroby návrh na uzavření smlouvy o výkupu nejpozději do 2 let ode dne vydání rozhodnutí o udělení státní autorizace na výstavbu výroby elektřiny v jaderném zařízení podle energetického zákona.

(2) Účelem smlouvy o výkupu je

- a) úprava vzájemných práv a povinností k zajištění výroby elektřiny z nízkouhlíkové výroby,
- b) zajištění dodávky elektřiny z nízkouhlíkové výroby do elektrizační soustavy České republiky a
- c) zajištění podpory příjmů oprávněného investora nízkouhlíkové výroby během provozní fáze nízkouhlíkové výroby s cílem dosáhnout návratnosti investic vynaložených tímto investorem.

(3) Smlouva o výkupu vyžaduje písemnou formu a musí obsahovat alespoň

- a) identifikační údaje oprávněného investora nízkouhlíkové výroby,
- b) povinnost České republiky zajistit výkup elektřiny od oprávněného investora nízkouhlíkové výroby z jím provozované nízkouhlíkové výroby za realizační cenu po stanovenou dobu,

---

<sup>1)</sup> § 2 odst. 2 písm. a) bod 18 zákona č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

<sup>2)</sup> § 2 odst. 2 písm. a) bod 4 zákona č. 458/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

- c) zajišťovací mechanismy pro případ jejího neplnění, pravidla pro její změnu a ukončení,
- d) povinnost oprávněného investora nízkouhlíkové výrobní zajišťovat výrobu a dodávku elektřiny z jím provozované nízkouhlíkové výrobní do elektrizační soustavy České republiky po stanovenou dobu,
- e) výši a způsob stanovení realizační ceny, pravidla prověření její přiměřenosti ministerstvem nejpozději do 5 let od začátku dodávky elektřiny z nízkouhlíkové výrobní do elektrizační soustavy České republiky a poté pravidelně nejméně jednou za 5 let,
- f) povinnost oprávněného investora nízkouhlíkové výrobní zajistit do stanoveného termínu v jím provozované nízkouhlíkové výrobně dosažení instalované kapacity v určené výši, nejméně však 100 MW,
- g) povinnosti oprávněného investora nízkouhlíkové výrobní v případě změny vlastnictví jím provozované nízkouhlíkové výrobní,
- h) stanovení odpovědnosti za odchylku v předávacím místě připojení nízkouhlíkové výrobní k přenosové soustavě,
- i) stanovení základního časového úseku pro výkup elektřiny z nízkouhlíkové výrobní,
- j) stanovení základního časového úseku pro vyhodnocování a zúčtování výkupu elektřiny z nízkouhlíkové výrobní a
- k) smluvní pokuty za nedodržení povinností podle písmen b), d), f) a g).

(4) Smlouva o výkupu se uzavírá nejméně na dobu 30 let s možností jejího prodloužení o nejméně 10 let, a to i opakovaně, nejdéle však do ukončení provozu nízkouhlíkové výrobní. K uzavření smlouvy se vyžaduje schválení vládou.

(5) Práva a povinnosti ze smlouvy o výkupu může Česká republika přenést na jinou osobu, která bude vytvořena na základě zákona.

## § 4

### **Financování výstavby nízkouhlíkové výrobní**

(1) Na základě žádosti oprávněného investora nízkouhlíkové výrobní může být poskytnuta ze státního rozpočtu z kapitoly ministerstva návratná finanční výpomoc na výstavbu nízkouhlíkové výrobní. Ministerstvo nevyhlašuje výzvu k podávání žádostí o poskytnutí návratné finanční výpomoci. Návratná finanční výpomoc může být poskytnuta v korunách českých, v měně euro, případně v jiné měně, ve které bude stanovena realizační cena.

(2) Výroková část rozhodnutí o poskytnutí návratné finanční výpomoci obsahuje kromě náležitostí stanovených správním řádem a zákonem upravujícím rozpočtová pravidla také určení výše úrokové sazby návratné finanční výpomoci pro období ode dne nabytí právní moci povolení podle § 9 odst. 1 písm. f) atomového zákona, přičemž po dobu výstavby nízkouhlíkové

výrobní úrok nevzniká. Roční úroková sazba je určena jako fixní do dne splatnosti návratné finanční výpomoci ve výši nákladů na financování státního dluhu stanovené v procentním vyjádření Ministerstvem financí v daném roce a navýšené o 1 procentní bod, přičemž roční úroková sazba bude určena minimálně ve výši 2 %.

(3) Splátky jistiny návratné finanční výpomoci jsou příjmem státního rozpočtu, kapitoly ministerstva. Úroky z návratné finanční výpomoci vypočtené podle odstavce 2 placené oprávněným investorem nízkouhlíkové výrobní jsou příjmem státního rozpočtu, kapitoly Státní dluh.

(4) Cizoměnové platby ze státního rozpočtu a do něj, spojené s poskytnutím a splácením návratné finanční výpomoci jsou zprostředkovány účty Ministerstva financí pro řízení likvidity státní pokladny a pro řízení státního dluhu včetně účtů zřízených v bankách nebo v bankách v zahraničí vedené v měně euro, případně v dalších měnách podle zákona upravujícího rozpočtová pravidla.

(5) Pro účely zprostředkování cizoměnové platby ze státního rozpočtu za účelem poskytnutí návratné finanční výpomoci se použije kurz devizového trhu vyhlášený Českou národní bankou platný pro 30. červen roku předcházejícího roku, ve kterém dojde k zahájení poskytování návratné finanční výpomoci. Pro účely zprostředkování cizoměnové platby do státního rozpočtu za účelem splácení návratné finanční výpomoci se použije stejný kurz jako pro platbu ze státního rozpočtu pro účely poskytnutí návratné finanční výpomoci.

(6) K financujícím operacím v cizích měnách pro poskytnutí návratné finanční výpomoci se k omezení z nich plynoucích měnových rizik nesjednávají obchody s investičními nástroji, včetně derivátů.

(7) Peněžní prostředky, které jsou oprávněnému investorovi nízkouhlíkové výrobní poskytovány ze státního rozpočtu, přijímá oprávněný investor nízkouhlíkové výrobní na své účty podřízené státní pokladně a vedené u České národní banky podle zákona upravujícího rozpočtová pravidla. Na těchto účtech podřízených státní pokladně Česká národní banka vede i další peněžní prostředky, které na tyto účty oprávněný investor nízkouhlíkové výrobní převede nebo na ně přijme.

(8) Peněžní prostředky státní pokladny vedené na účtech podle odstavce 7 nesmějí být vedeny mimo účty podřízené státní pokladně a oprávněný investor nízkouhlíkové výrobní nemůže tyto peněžní prostředky ukládat nebo investovat do finančních nástrojů na finančním trhu.

## § 5

### **Pravidla stanovení realizační ceny a její změna**

(1) Realizační cena se určí tak, aby pokrývala ekonomicky oprávněné náklady na zajištění spolehlivého, bezpečného, potřebného a efektivního výkonu licencované činnosti výroby elektřiny z nízkouhlíkové výrobní a nákladů spojených s vyřazováním nízkouhlíkové

výrobní z provozu, dále odpisy a přiměřený zisk zajišťující v dotyčném odvětví v souladu s běžně přijatelnou vnitřní mírou přiměřenou míru návratnosti návratnost realizovaných investic do nízkouhlíkové výrobní podle smlouvy o výkupu. Realizační cena se určí na základě rozpočtové ceny výstavby nízkouhlíkové výrobní.

(2) Změna realizační ceny je možná v případě zjištění její nepřiměřenosti při prověření podle § 3 odst. 3 písm. e) nebo po vzájemné dohodě ministerstva a oprávněného investora nízkouhlíkové výrobní i dříve.

## § 6

### **Podmínky výkupu elektřiny z nízkouhlíkové výrobní**

(1) Ministerstvo pověří právnickou osobu se 100% majetkovou účastí státu, která je držitelem licence na obchod s elektřinou podle energetického zákona, (dále jen „pověřená osoba“) plněním povinností vyplývajících ze smlouvy o výkupu a povinností podle tohoto zákona s tím souvisejících.

(2) Vyúčtování elektřiny vykoupené z nízkouhlíkové výrobní se provádí na základě hodnot naměřených v souladu s právními předpisy<sup>3)</sup>, evidovaných operátorem trhu podle prováděcího právního předpisu.

## § 7

### **Předávání a evidence naměřených hodnot množství elektřiny z nízkouhlíkové výrobní**

(1) Provozovatel přenosové soustavy je povinen předávat elektronickou formou operátorovi trhu úplné a pravdivé naměřené hodnoty množství elektřiny dodané oprávněným investorem nízkouhlíkové výrobní do elektrizační soustavy České republiky v předávacím místě připojení nízkouhlíkové výrobní k přenosové soustavě a vést jejich evidenci.

(2) Ministerstvo stanoví vyhláškou rozsah údajů, termíny a způsob předávání a evidence naměřených hodnot elektřiny z nízkouhlíkové výrobní.

## § 8

### **Složka ceny služby přenosové soustavy a složka ceny služby distribuční soustavy**

---

<sup>3)</sup> Vyhláška č. 82/2011 Sb., o měření elektřiny a o způsobu stanovení náhrady škody při neoprávněném odběru, neoprávněné dodávce, neoprávněném přenosu nebo neoprávněné distribuci elektřiny, ve znění pozdějších předpisů.  
Zákon č. 505/1990 Sb., o metrologii, ve znění pozdějších předpisů.

(1) Pověřená osoba účtuje provozovateli přenosové soustavy a provozovateli distribuční soustavy složku ceny služby přenosové soustavy a složku ceny služby distribuční soustavy na výrobu elektřiny z nízkouhlíkové výroby ve výši, v jaké je provozovatel přenosové soustavy nebo provozovatel distribuční soustavy povinen tyto složky účtovat účastníkům trhu s elektřinou a následně hradit pověřené osobě.

(2) Energetický regulační úřad (dále jen „Úřad“) stanoví vyhláškou způsob a termíny účtování a hrazení složky ceny služby přenosové soustavy a složky ceny služby distribuční soustavy na výrobu elektřiny z nízkouhlíkové výroby mezi pověřenou osobou a provozovatelem přenosové soustavy a provozovatelem distribuční soustavy a mezi provozovateli distribučních soustav.

## § 9

### **Financování opatření k přechodu k nízkouhlíkové energetice**

(1) Náklady na financování opatření k přechodu k nízkouhlíkové energetice jsou hrazeny prostřednictvím ministerstva z peněžních prostředků, které jsou tvořeny

- a) tržbami pověřené osoby z prodeje elektřiny vykoupené z nízkouhlíkové výroby,
- b) tržbami provozovatele přenosové soustavy z plateb složky ceny služby přenosové soustavy na výrobu elektřiny z nízkouhlíkové výroby,
- c) tržbami provozovatele distribuční soustavy z plateb složky ceny služby distribuční soustavy na výrobu elektřiny z nízkouhlíkové výroby a
- d) příspěvkem z prostředků státního rozpočtu podle odstavce 9.

(2) Úřad stanoví cenovým rozhodnutím složku ceny služby přenosové soustavy a složku ceny služby distribuční soustavy na výrobu elektřiny z nízkouhlíkové výroby pro

- a) předávací místo s přenosovou nebo distribuční soustavou na napěťové hladině velmi vysokého napětí a vysokého napětí v Kč/MW/měsíc podle sjednaného rezervovaného příkonu v předávacím místě ve smlouvě o připojení podle energetického zákona; rezervovaný příkon je možné sjednat v rozsahu od nejvyššího rezervovaného příkonu ze všech míst připojení tvořících dané předávací místo do součtu rezervovaných příkonů všech míst připojení tvořících dané předávací místo a
- b) předávací místo s distribuční soustavou na napěťové hladině nízkého napětí v Kč/A/měsíc podle jmenovité proudové hodnoty hlavního jističe před elektroměrem v předávacím místě; pokud předávací místo není vybaveno hlavním jističem před elektroměrem, použije se jmenovitá proudová hodnota nejbližšího předřazeného jisticího prvku.

(3) Při stanovení složky ceny služby přenosové soustavy a složky ceny služby distribuční soustavy na výrobu elektřiny z nízkouhlíkové výroby zohlední Úřad kladný nebo záporný rozdíl mezi očekávanou tržní cenou elektřiny z nízkouhlíkové výroby na

organizovaných trzích a realizační cenou; bude-li rozdíl kladný, kdy očekávaná tržní cena elektřiny z nízkouhlíkové výroby na organizovaných trzích bude vyšší než realizační cena, bude takovýto kladný rozdíl použit na pokrytí nákladů na financování opatření k přechodu k nízkouhlíkové energetice, přičemž o výši takového kladného rozdílu bude ponížena složka ceny služby distribuční soustavy a složka ceny služby přenosové soustavy na podporu elektřiny podle zákona o podporovaných zdrojích energie.

(4) Zákazník hradí za zúčtovací období platbu na výrobu elektřiny z nízkouhlíkové výroby ve výši součinu jednotkové složky ceny služby přenosové soustavy nebo jednotkové složky ceny služby distribuční soustavy na výrobu elektřiny z nízkouhlíkové výroby stanovené Úřadem a velikosti sjednaného rezervovaného příkonu v jednotlivých předávacích místech nebo v případě odběru elektřiny na hladině nízkého napětí jmenovité proudové hodnoty hlavního jističe před elektroměrem v předávacím místě.

(5) Provozovatel lokální distribuční soustavy<sup>4)</sup> hradí provozovateli distribuční soustavy, ke které je lokální distribuční soustava připojena, nad rámec plateb vybraných od účastníků trhu s elektřinou za odběrné nebo předávací místo připojené k lokální distribuční soustavě tohoto provozovatele složku ceny služby distribuční soustavy na výrobu elektřiny z nízkouhlíkové výroby ve výši rozdílu plateb odpovídající hodnotě sjednaného příkonu v předávacím místě lokální distribuční soustavy a souhrnu plateb složky ceny služby distribuční soustavy hrazených účastníky trhu s elektřinou za odběrná a předávací místa připojená k této lokální distribuční soustavě.

(6) V případě, že odběrné místo zákazníka připojené k distribuční soustavě na napěťové hladině nízkého napětí není vybaveno hlavním jističem před elektroměrem, použije se pro stanovení výše platby složky ceny služby distribuční soustavy na výrobu elektřiny z nízkouhlíkové výroby jmenovitá proudová hodnota nejbližšího předřazeného jističího prvku.

(7) Složka ceny služby přenosové soustavy a složka ceny služby distribuční soustavy na výrobu elektřiny z nízkouhlíkové výroby se účtuje v poměru počtu dní, kdy je odběrné místo nebo nízkouhlíková výrobná v daném měsíci připojena, k počtu dní v kalendářním měsíci.

(8) Peněžní prostředky určené na financování opatření k přechodu k nízkouhlíkové energetice vede Česká národní banka pověřené osobě odděleně na zvláštním účtu podřízenému státní pokladně podle zákona upravujícího rozpočtová pravidla.

(9) Vláda stanoví nařízením prostředky státního rozpočtu pro poskytnutí příspěvku určeného na financování opatření k přechodu k nízkouhlíkové energetice, a to do 30. září

---

<sup>4)</sup> § 2 odst. 1 písm. w) zákona č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

kalendářního roku, který předchází kalendářnímu roku, pro který Úřad stanoví složku ceny služby přenosové soustavy a složku ceny služby distribuční soustavy na výrobu elektřiny z nízkouhlíkové výroby. Prostředky státního rozpočtu pro poskytnutí příspěvku se stanoví na základě peněžních prostředků uvedených v odstavci 1 písm. a) až c), a to tak, aby spolu s nimi pokryly celkové předpokládané peněžní prostředky na financování opatření k přechodu k nízkouhlíkové energetice.

(10) Vláda stanoví nařízením nejvyšší přípustnou výši složky ceny služby přenosové soustavy a složky ceny služby distribuční soustavy na výrobu elektřiny z nízkouhlíkové výroby v případě záporného rozdílu mezi očekávanou tržní cenou elektřiny z nízkouhlíkové výroby na organizovaných trzích a realizační cenou nejpozději do 31. prosince 2035.

(11) Pověřená osoba uhradí operátorovi trhu nejpozději do 30. června následujícího kalendářního roku kladný rozdíl mezi celkovými příjmy pověřené osoby a náklady na krytí podpory nízkouhlíkové elektřiny za poslední účetně ukončený kalendářní rok stanovený Úřadem.

## § 10

### **Kontrola**

Kontrolu dodržování povinností podle tohoto zákona provádí Úřad.

## § 11

### **Přestupek**

(1) Provozovatel přenosové soustavy se dopustí přestupku tím, že nepředá naměřené hodnoty množství elektřiny nebo nevede jejich evidenci podle § 7 odst. 1.

(2) Za přestupek podle odstavce 1 lze uložit pokutu do 10 000 000 Kč.

(3) Přestupek podle odstavce 1 projednává Úřad.

## ČÁST DRUHÁ

### **ZMĚNA ZÁKONA O PODPOROVANÝCH ZDROJÍCH ENERGIE**

## § 12

V zákoně č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 407/2012 Sb., zákona č. 310/2013 Sb., zákona č. 90/2014 Sb., zákona č. 131/2015 Sb., zákona č. 107/2016 Sb., zákona č. 190/2016 Sb., zákona č. 103/2017 Sb., zákona č. 183/2017 Sb. a zákona č. .../2020 Sb., se v § 28 odst. 1 na konci písmene d) tečka nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno e), které zní:



„e) kladným rozdílem mezi očekávanou tržní cenou elektřiny z nízkouhlíkové výroby na organizovaných trzích a realizační cenou podle § 9 odst. 3 zákona o opatřeních k přechodu České republiky k nízkouhlíkové energetice.“.

## ČÁST TŘETÍ

### ÚČINNOST

#### § 13

#### Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2021.

# **DŮVODOVÁ ZPRÁVA**

## **Obsah**

### **I. OBECNÁ ČÁST**

1	Zhodnocení platného právního stavu .....	11
2	Vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy v jejím celku .....	11
2.1	Východiska .....	11
2.1.1	Strategické priority ČR v oblasti energetiky a elektroenergetiky .....	12
2.1.2	Očekávaný vývoj bilance elektrizační soustavy ČR .....	12
2.1.3	Posouzení schopností jednotlivých zdrojů zabezpečit dodávky elektřiny v ČR .....	13
2.1.4	Situace na trhu s elektřinou .....	16
2.1.5	Zhodnocení možných režimů státní podpory rozvoje jaderné energie v ČR .....	18
2.2	Popis navrhovaného řešení: smlouva o výkupu elektřiny z nízkouhlíkové výroby .....	22
2.2.1	Cíle navrhovaného zákona .....	22
2.2.2	Popis navrhovaného legislativního řešení .....	22
2.3	Možné alternativy k navrhovanému legislativnímu řešení .....	24
3	Odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy .....	25
4	Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem ČR .....	27
5	Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami .....	28
6	Zhodnocení slučitelnosti navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie nebo obecnými právními zásadami práva Evropské unie, popřípadě i s legislativními záměry a s návrhy předpisů Evropské unie .....	29
7	Zhodnocení dopadů navrhované úpravy ve vztahu k rovnosti mužů a žen, dopadů na specifické skupiny obyvatel, a dopadů na životní prostředí .....	31
8	Zhodnocení dopadů navrhované úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty, na podnikatelské prostředí v České republice .....	31
9	Zhodnocení dopadů navrhované úpravy ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů .....	32
10	Zhodnocení korupčních rizik .....	32
11	Zhodnocení dopadů navrhované úpravy na bezpečnost nebo obranu státu .....	33

### **II. ZVLÁŠTNÍ ČÁST**

# **I.** **OBECNÁ ČÁST**

## **1 ZHODNOCENÍ PLATNÉHO PRÁVNÍHO STAVU**

Státní energetická koncepce ČR (dále jen „SEK“) definuje cílový stav energetického mixu jako postupný přechod ze zdrojového mixu orientovaného zejména na uhlí na diverzifikované portfolio zdrojů s vyšším podílem jaderné energetiky ve výrobě elektřiny. Tyto cíle pak implementuje Národní akční plán rozvoje jaderné energetiky v ČR. Za tímto účelem zavedla ČR podporu využití vybraných zdrojů energie z důvodu ochrany klimatu a životního prostředí. S ohledem na energeticko-klimatickou politiku Evropské unie, potvrzení cíle dosáhnout do roku 2050 klimaticky neutrální EU a uznání potřeby zavést podpůrný rámec pro transformaci Evropskou radou, zavádí návrh v zájmu ochrany klimatu podporu pro další nízkouhlíkové zdroje.

Účelem zákona č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen “zákon o POZE”) je v zájmu ochrany klimatu a ochrany životního prostředí podpořit využití obnovitelných zdrojů, druhotných zdrojů, vysokoúčinné kombinované výroby elektřiny a tepla, biometanu, vodíku a decentrální výroby elektřiny. Dále zajistit zvyšování podílu obnovitelných zdrojů na spotřebě primárních energetických zdrojů, přispět k šetrnému využívání přírodních zdrojů a k trvale udržitelnému rozvoji společnosti a vytvořit podmínky pro naplnění závazného cíle podílu energie z obnovitelných zdrojů na hrubé konečné spotřebě energie v ČR při současném zohlednění zájmů zákazníků na minimalizaci dopadů podpory na ceny energií pro zákazníky v ČR.

Právní úprava pro podporu jaderných zdrojů v zájmu ochrany klimatu však doposud neexistuje, a návrh zákona ji proto zavádí.

Návrh se váže k zákonu č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů. Předkládaný návrh zákona zákon o podporovaných zdrojích energie novelizuje. Dále má vztah k zákonu č. 406/2000 Sb., o hospodaření energií, ve znění pozdějších předpisů. Typem podporovaného zdroje se váže k zákonu č. 263/2016 Sb., atomový zákon, ve znění zákona č. 183/2017 Sb., a k zákonu č. 18/1997 Sb., zákon o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

## **2 VYSVĚTLENÍ NEZBYTNOSTI NAVRHOVANÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY V JEJÍM CELKU**

### **2.1 Východiska**

### 2.1.1 Strategické priority ČR v oblasti energetiky a elektroenergetiky

Česká republika se v závěrech Evropské rady z prosince 2019 zavázala přispět k cíli klimaticky neutrální EU do roku 2050. Tímto závazkem se snaží uchovat planetu pro další generace, ale i udržet hospodářský růst v perspektivních odvětvích. ČR patří mezi průmyslově vyspělé a exportně orientované ekonomiky<sup>5</sup>. Průmysl tvoří cca 32 % HDP.<sup>6</sup> Pro udržení a další rozvoj tohoto klíčového sektoru ekonomiky je důležitý dostatek spolehlivé, stabilní a dostupné energie.

V rámci Národního investičního plánu ČR 2020–2050 byl jako prostředek k dosažení těchto cílů zvolen rozvoj bezemisní energie – obnovitelných zdrojů energie a jaderné energie. Národní investiční plán tímto navazuje na dlouhodobou vizi vlády ČR vymezenou v SEK a Národním akčním plánem rozvoje jaderné energetiky, dle kterých by jaderná energetika měla mít 48 až 58% podíl na výrobě elektřiny. Cílem SEK je také udržení zbývajících kapacity v soustavě (Remaining Capacity dle metodiky ENTSO-E) trvale v koridoru od -5 % do +15 % velikosti zatížení, se zohledněním řízení na straně spotřeby.

Rozvoj jaderné energetiky také naplňuje strategický zájem definovaný Bezpečnostní strategií ČR. Ta konstatuje, že ČR je svou mimořádnou otevřeností ekonomiky vystavena vlivům vnějšího prostředí, a to zejména v souvislosti s přístupem na trhy a zajištěním energetických zdrojů. Energetika je v jejím pojetí jednou z oblastí, jež je postižena nevojenskými hrozbami. Proto musí stát zajistit stabilitu ze zdrojového i přenosového hlediska s důrazem na dostatečnou a udržitelnou domácí výrobu s přebytkovým saldem, dostatečnou výší regulačního výkonu a schopností ostrovních provozů. Národní audit bezpečnosti, naposledy proveden v roce 2016, identifikoval ukončení nebo nepokračování provozu v jaderné elektrárně Dukovany jako jednu z hrozeb. Jako další hrozbu identifikoval výrazné navýšení dovozu zemního plynu i pro účely výroby elektrické energie.

### 2.1.2 Očekávaný vývoj bilance elektrizační soustavy ČR

Hlavní energetickým zdrojem ČR je hnědé a černé uhlí. To dominuje i ve výrobě elektrické energie. Instalovaný výkon celé elektrizační soustavy ČR je 22 398 MW<sub>e</sub>, přičemž instalovaný výkon ve výrobních elektřiny využívajících jako palivo černé a hnědé uhlí je 10 351 MW<sub>e</sub><sup>7</sup>.

---

<sup>5</sup> Dle informací MPO vyvezla v roce 2018 ČR zboží za víc než 4,3 miliardy Kč.

(<https://www.mpo.cz/assets/en/foreign-trade/foreign-trade-statistics/2019/2/Teritorialni-struktura-zahranicniho-obchodu-CR-za-leden---prosinec-2018-AJ-.xlsx>).

<sup>6</sup> Zdroj: World bank, dostupné na

[https://databank.worldbank.org/views/reports/reportwidget.aspx?Report\\_Name=CountryProfile&Id=b450fd57&tab=y&dd=y&inf=n&zm=n&country=CZE](https://databank.worldbank.org/views/reports/reportwidget.aspx?Report_Name=CountryProfile&Id=b450fd57&tab=y&dd=y&inf=n&zm=n&country=CZE)

<sup>7</sup> Data jsou dostupná za rok 2018 na <https://www.ote-cr.cz/cs/statistika/dlouhodobavrovnovaha/zdrojovazakladna>

Brutto spotřeba elektřiny v ČR v roce 2018 byla na úrovni 74 TWh, vývoz elektřiny na úrovni 13,9 TWh. Český elektroenergetický systém je dnes exportní, tato situace se však v nejbližších letech výrazně změní.

Jak vyplývá z hodnocení zdrojové přiměřenosti elektrizační soustavy ČR do roku 2040<sup>8</sup> (dále jako „MAF CZ 2040“), již v roce 2025 by se v základním scénáři<sup>9</sup> měl export snížit na 5,4 TWh, s celkovým saldem 1,8 TWh ve prospěch ČR. V roce 2030 již saldo dosahuje negativních hodnot – základní scénář počítá s dovozem 8,2 TWh elektřiny a celkovým záporným saldem 5,4 TWh. Současně s tím se zhoršují spolehlivostní indikátory.

K roku 2040 pak MAF CZ 2040 avizuje snížení celkového instalovaného výkonu elektrizační soustavy o cca 26 až 33 % v porovnání se současnou situací. K tomuto přispěje i předpokládané odstavení jaderné elektrárny Dukovany s instalovaným výkonem 2040 MW<sub>e</sub>, která byla uvedena do provozu v letech 1985-87.

Výše uvedené hodnoty se zhoršují v nízkouhlíkovém scénáři. Pokud by v roce 2025 bylo nad rámec základního scénáře utlumeny dodatečných 2,7 GW kapacity uhelných elektráren, musela by ČR importovat 7,2 TWh elektřiny a saldo by dosahovalo 5,8 TWh v neprospěch ČR. V roce 2030 se saldo zhoršuje až na -9,2 TWh.

S očekávaným poklesem ve výrobě elektřiny je zároveň předpokládán kontinuální růst spotřeby elektřiny vzhledem k posilování trendů elektrifikace, digitalizace a sector couplingu (efektivní integrace sektorů, které spotřebovávají elektřinu s výrobními zdroji). Konzervativní výhled růstu spotřeby založený na predikci vývoje HDP poukazuje na fakt, že čistá spotřeba mírně naroste ze současných cca 67 TWh až na cca 77,5 TWh v roce 2040, a to navzdory opatřením pro zvyšování energetické účinnosti dle Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/2002 ze dne 11. prosince 2018, kterou se mění směrnice 2012/27/EU o energetické účinnosti.

### 2.1.3 Posouzení schopností jednotlivých zdrojů zabezpečit dodávky elektřiny v ČR

Česká republika má několik možností, jak prostřednictvím stimulace investorské aktivity modifikovat energetický mix výroben elektřiny, aby i v budoucnu zajistila bezpečnou a dostupnou energii. Cílem této podkapitoly je stručně shrnout důvody, proč se ČR rozhodla jít cestou rozvoje jaderné energie, a proč je tudíž předkládán tento návrh zákona.

Teoreticky lze očekávanému poklesu ve výrobě elektřiny předejít:

- a) investicemi do výroben elektřiny využívajících obnovitelné zdroje energie (dále též „OZE“),

---

<sup>8</sup> Zpracované společností ČEPS, a.s. dle požadavků Energetického zákona, dostupné na <https://www.ceps.cz/cs/tiskove-zpravy/novinka/maf-cz-prinasi-hodnoceni-zdrojove-primerenosti-cr-do-roku-2040>.

<sup>9</sup> Základní scénář například nepočítá s dodatečným odstavováním uhelných elektráren nad rámec rozhodnutí jejich provozovatelů, počítá s provozem JE Dukovany.

- b) výstavbou výroben elektřiny využívajících jako palivo plyn,
- c) zvýšeným dovozem elektřiny ze zahraničí,
- d) posílením zapojení se strany spotřeby do trhu a rozvojem akumulace,
- e) rozvojem výroben elektřiny využívajících jadernou energii.

Ve výše uvedeném seznamu již není uvažováno o dlouhodobém prodloužení provozu zdrojů využívajících hnědé a černé uhlí. Rozvoj těchto výroben elektřiny by byl v rozporu s prosazováním základních cílů aktualizované SEK a dalších strategických vládních dokumentů, jako je postupný přechod od uhlí k jiným primárním zdrojům a zlepšení ekologických podmínek snížením emisí, včetně mezinárodních závazků ČR vyplývajících zejména z Pařížské dohody. Efektivita provozu stávajících uhelných zdrojů je také ohrožena nejistotou ohledně budoucí podoby revize směrnice o průmyslových emisích včetně jejich prováděcích rozhodnutí o nejlepších dostupných technikách (BAT a BREF). Vzhledem k masivnímu odklonu jednotlivých členských států od uhlí lze očekávat nastavení takových limitů pro stacionární zdroje emisí v EU, jejichž přizpůsobení bude zcela jistě neslučitelné s požadavky provozovatelů na návratnost takovýchto investic.

- a) Možnost nahradit dožívající zdrojovou základnu investicemi do obnovitelných zdrojů energie

Česká republika se v rámci svých závazků vůči EU zavázala navýšit svůj podíl v obnovitelných zdrojích energie na minimálně 22 % do roku 2030. Ve výrobě elektřiny by měl podíl obnovitelných zdrojů energie vzrůst k 17 %, důvodem jsou zejména přírodní podmínky ČR v kombinaci s cenou dostupných technologií. Maximální potenciál větrné energie v ČR je dle referenčního scénáře SEK odhadován na 2300 MW, sluneční energie na 5800 MW. Maximální faktor využití fotovoltaických elektráren v podmínkách ČR je 1 000 hodin/ročně (tj. 11,4 %), u větrných elektráren je to kolem 2 000/hodin ročně (tj. 22,8 %). Potenciál biomasy je omezen s ohledem na potravinovou bezpečnost ČR a skutečnost, že se nejedná o nízkouhlíkový zdroj. Vzhledem k výše uvedeným faktorům, zejména pak nízké roční využitelnosti OZE, o nich není možné uvažovat jako o plnohodnotné náhradě vyřazovaných uhelných (a posléze i jaderných) elektráren.

- b) Možnosti výstavby výroben elektřiny využívajících jako palivo zemní plyn

Státní energetická koncepce stanovila jako cíl rozvoj kogeneračních jednotek a případně i vysokoúčinných paroplynových elektráren využívajících jako palivo zemní plyn v maximálním podílu 15 % celkového instalovaného výkonu elektrizační soustavy ČR do roku 2040. Důvodů je několik, mezi nejdůležitější ale patří fakt, že ČR je plně závislá na dovozu zemního plynu ze zahraničí, a vzhledem k její vnitrozemské poloze jsou možnosti diverzifikace dovozu této suroviny omezeny stávajícími plynovody. Plynový scénář byl SEK kvalifikován jako scénář „s omezenou energetickou soběstačností“. Soběstačnost je ale jedním z tří vrcholových cílů české energetické strategie. Zemní plyn vzhledem ke své emisní náročnosti také není vhodným palivem pro dosažení cíle klimaticky neutrální EU do roku 2050. Z těchto důvodů o něm není uvažováno jako o možné náhradě odstavované kapacity.

c) Možnosti zvýšeného dovozu elektřiny ze zahraničí

Soběstačnost SEK pro oblast dodávek elektřiny definuje jako udržení zbývajících výrobních kapacit trvale v koridoru -5 % do +15 % velikosti zatížení soustavy. Tento cíl tak ze své podstaty omezuje možnosti navýšení exportu nad 5 % maximálního zatížení (hrubé spotřeby) elektřiny v ČR. Odstavované uhelné elektrárny ale představují přibližně 40 % spotřeby elektřiny, Jaderná elektrárna Dukovany dalších přibližně 15 %. Dle výpočtu modelu sítě je technicky možný import z hlediska přenosové soustavy přibližně 20 TWh.<sup>10</sup> Toto představuje kolem 25–30 % čisté energetické spotřeby ČR. I kdyby byla využita maximální kapacita přenosové soustavy (která je dnes jednou z nejvíce propojených soustav v Evropě), není schopna pokrýt očekávaný deficit. Nadto se odstavení zdrojové základny předpokládá i v okolních zemích (Slovensko, Polsko, Německo), čímž se riziko spojené se spoléháním se na dovoz elektřiny zvyšuje.

d) Posílení zapojení strany spotřeby do trhu a rozvoj akumulace

Studie provedené v rámci Národního akčního plánu pro chytré sítě (dále jen „NAP SG“) a hodnocení zdrojové přiměřenosti do roku 2040 ukazují na nárůst potenciálu akumulace a zapojení se strany spotřeby pro účely řízení elektrizační soustavy ČR. V roce 2030 může dosahovat až 4 000 MW (maximální potenciál 15minutové flexibility), jeho reálná využitelnost je ale odhadována na hodnoty 1 000 – 1 200 MW.<sup>11</sup> Vzhledem k objemu odstavených zdrojů tyto hodnoty neposkytují dostatečnou jistotu, že dokážou zajistit bezpečný provoz elektrizační soustavy v každém okamžiku, v souladu s nastavenými cíli.

e) Možnosti rozvoje výroby elektřiny využívajících jadernou energii

Rozvoj jaderné energetiky je deklarován jako jeden z hlavních cílů strategických dokumentů vlády ČR. Důvodem jsou geografické podmínky a poloha ČR, kvůli které jsou možnosti rozsáhlého využívání energie z obnovitelných zdrojů omezené, a zároveň snaha o energetickou nezávislost, která je důležitá z bezpečnostního hlediska. Hlavními přednostmi jaderných elektráren jsou dlouhá životnost, nulové emise CO<sub>2</sub> při výrobě elektřiny, vysoký faktor využití instalovaného výkonu, stabilní, spolehlivý, levný a předvídatelný provoz, jakož i vysoká koncentrace paliva, která umožňuje zajištění bezpečnosti dodávek po dobu několika let. Jaderné elektrárny umožňují kromě stabilních dodávek elektřiny poskytovat i stabilní dodávky tepla (TUV), což je další výhodou vzhledem k rozsáhlému systému centrálního zásobování teplem v ČR. V ČR jsou v současnosti provozovány dvě jaderné elektrárny, Dukovany a Temelín, na které je napojený průmysl a systém vzdělávání. Další rozvoj tohoto odvětví tak skýtá příležitost dále rozvíjet tento významný segment ekonomiky.

---

<sup>10</sup> Zdroj: MAF CZ 2040.

<sup>11</sup> Zdroj: NAP SG.

Jaderná energetika byla vzhledem ke své schopnosti zabezpečit nízkouhlíkové, stabilní a levné dodávky elektrické energie identifikována jako primární prostředek zajištění energetické bezpečnosti<sup>12</sup> ČR v kontextu dosažení cíle klimaticky neutrální EU do roku 2050. Vzhledem k očekávanému zhoršení bilance výroby elektřiny v ČR po roce 2025 a v dalších letech je její další rozvoj nezbytný. Vzhledem k míře závislosti ČR na spalování uhlí přitom není možné plně nahradit kapacitu odstavovaných zdrojů obnovitelnými zdroji energie, rozvojem zapojení ze strany spotřeby a akumulace do trhu s elektřinou, plynovými zdroji, dovozem elektřiny nebo jejich vzájemnou kombinací.

Z tohoto důvodu byla výstavba nových bloků jaderných elektráren zařazena jako strategická priorita v Národním investičním plánu 2020 – 2050.

#### 2.1.4 Situace na trhu s elektřinou

Tržní ceny elektřiny v posledních několika letech nereflektují skutečné náklady na výrobu elektřiny a neposkytují tak dostatečné stimuly k investicím do nových výroben elektřiny. Ceny elektřiny jsou výrazně volatilní: kolem roku 2008 dosahovaly úrovně až 90 EUR/MWh, mezi lety 2009-2016 se pohybovaly v rozmezí 20–40 EUR/MWh, v zimě 2017 vystoupaly až k 70 EUR/MWh, aby opět klesly k hodnotě cca 50 EUR/MWh v roce 2019.<sup>13</sup> Za tímto vývojem stojí několik tržních selhání, která znemožňují zabezpečit budoucí dodávky elektřiny v takové míře, v jaké to požadují strategické dokumenty vlády ČR.

Prvním selháním je selhání trhu s emisemi uhlíku, který vzhledem k vysoké volatilitě ale zároveň nízké hodnotě cen emisní povolenky<sup>14</sup> v systému EU-ETS není schopen poskytnout dostatečnou jistotu pro investice do bezemisních technologií. Budoucnost EU-ETS je předmětem politické shody mezi Evropskou komisí, Evropským parlamentem a Radou EU.

---

<sup>12</sup> Viz SEK (2015, s. 53-56), kap. 4.3.5 Priorita V–Energetická bezpečnost: „Zvýšení energetické bezpečnosti a odolnosti ČR a posílení schopnosti zajistit nezbytné dodávky energií v případech kumulace poruch, vícenásobných útoků proti kritické infrastruktuře a v případech déle trvajících krizí v zásobování palivy.“ Základní bezpečnostní zájmy státu v jaderné energetice vláda vzala na vědomí UV485/2020 a následně schválila UV484/2020. Zajištění těchto bezpečnostních zájmů nesouvisí pouze s výstavbou nových jaderných zdrojů (předpokládáme zahraniční subjekt pro hlavní dodavatele ale část subdodavatelského řetězce), nýbrž i provozem a vyřazováním, pro které si ČR musí udržet vlastní schopnosti a průmyslovou, resp. dodavatelskou základnu. Co se obecných standardů týče, pro nové jaderné zdroje se počítá s podmínkou možnosti diverzifikace paliva, pro tvorbu zásob paliva byly v souladu se SEK, resp. NAP JE vytvořeny zvl. standardy (2-4 roky), které jsou nyní implementovány.

<sup>13</sup> Zdroj: Report From The Commission To The European Parliament, The Council, The European Economic And Social Committee And The Committee Of The Regions: Energy prices and costs in Europe, COM(2019) 1 final, 9.01.2019

<sup>14</sup> Ceny dosahovaly cca 20 Eur/tunu CO<sub>2</sub> v roce 2008, pod 10 Eur/tunu v letech 2012-2018 a následně prudce narostly až k hodnotě 30 Eur/tunu CO<sub>2</sub> v roce 2019.



Byl uzavřen rámec pro čtvrté obchodovací období 2021–2030<sup>15</sup>. Momentálně na evropské úrovni probíhá debata o zpřísnění cílů redukce skleníkových plynů do roku 2030, zároveň se debatuje o zavedení mechanismu pro přeshraniční vyrovnání ceny uhlíku (tzv. carbon border tax adjustment), které by představovalo alternativní nástroj pro zamezení úniku uhlíku. V tomto ohledu může být součástí tohoto návrhu zrušení nebo změna přidělování bezplatných povolenek v rámci EU ETS, aby nedocházelo k překompenzaci.

Druhým selháním je nejistota tržního vývoje ovlivněného politickými a regulačními rozhodnutími. Kromě rozhodnutí o budoucí podobě systému EU-ETS existuje na trhu s elektřinou řada rizik, která výrazně ovlivňují budoucí výnosy a tím návratnost investic. Mezi tyto patří například zpřísnování bezpečnostních požadavků u jaderné energetiky, environmentálních limitů u uhelné energetiky, problematika tzv. vzdálenostních zákonů u větrné energetiky či aspekt potravinové bezpečnosti u biomasových elektráren. Investoři mají dnes také velmi omezenou možnost k zajištění ochrany jejich práv v důsledku změny regulačního prostředí prostřednictvím národních soudů či mezinárodních arbitrážních tribunálů.

Třetím selháním je neschopnost trhu zabezpečit diverzifikovaný energetický mix vzhledem k přirozené preferenci investorů rozvíjet projekty s co nejrychlejší návratností. I kdyby trh poskytoval dostatečné cenové signály pro výstavbu nových výrobních zdrojů, s ohledem na co nejmenší rizikovost investice by investoři volili zdroje s co nejnižšími investičními náklady (CAPEX) na MW instalovaného výkonu. Těmi jsou v současnosti plynové turbíny následované paroplynovými elektrárnami, OZE a akumulací energie.<sup>16</sup> Jaderná energie je kapitálově nejnáročnější investicí, i když jsou její plné náklady nižší než náklady elektráren využívajících energii z OZE nebo zemního plynu. Investoři nenesou stejnou zodpovědnost za bezpečnost dodávek jako stát a nemají proto důvod rozvíjet ekologičtější technologie s nižšími celkovými náklady, ale dlouhou dobou návratnosti investice, a tudíž značně vyšším rizikem. Na rozdíl od okolních zemí v ČR nejsou zavedeny kapacitní mechanismy, které by tuto pozitivní externalitu oceňovaly a motivovaly k investicím do daných technologií.

Posledním faktorem přispívajícím k selhání trhu je asymetrie podmínek pro výrobce na evropském trhu s elektřinou. Dle čl. 194 Smlouvy o fungování Evropské unie mají členské státy právo stanovit si svůj energetický mix, čehož většina zemí EU plně využívá. V polovině zemí EU jsou zavedeny kapacitní mechanismy podporující určité výrobce elektřiny. Německo notifikovalo v roce 2018 strategickou rezervu počítající s udržením nebo výstavbou 2 GW

---

<sup>15</sup> Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/410, kterou se mění směrnice 2003/87/ES za účelem posílení nákladově efektivních způsobů snižování emisí a investic do nízkouhlíkových technologií a rozhodnutí (EU) 2015/1814, v ČR implementováno zákonem č. 1/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 383/2012 Sb., o podmínkách obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů

<sup>16</sup> Viz např. informace EIA dostupné na [https://www.eia.gov/outlooks/aeo/assumptions/pdf/table\\_8.2.pdf](https://www.eia.gov/outlooks/aeo/assumptions/pdf/table_8.2.pdf)

zdrojových kapacit, síťová rezerva, která je v provozu od roku 2012 udržuje v chodu dalších 5 - 10 GW kapacit, uhelná rezerva 3 GW výkonu. Další rezervy jsou v provozu ve Finsku a v Belgii. Polsko zavedlo v roce 2018 rozsáhlý kapacitní trh pro výstavbu nových elektráren, prostřednictvím kterého podporuje až 10 GW výrobní kapacity. Kapacitní trh funguje také ve Francii, Itálii, UK, Irsku; Belgie avizovala jeho zavedení v průběhu roku 2020. Velká Británie nadto podpořila výstavbu nové jaderné elektrárny Hinkley Point C, následovalo ji Maďarsko s projektem Paks II. Tyto režimy státní podpory byly schváleny Evropskou komisí.<sup>17</sup> Také se liší podmínky pro připojování nových zdrojů do elektrizační soustavy nebo pro ukončení jejich provozu.

Výše uvedené faktory vedou k tomu, že jakákoliv predikce cen energií v dlouhodobém horizontu (desítky let), což je doba nezbytná k výstavbě nového jaderného zdroje, je dnes vzhledem k závislosti na budoucím regulačním a politickém prostředí nemožná. Ceny elektřiny lze reálně odhadnout na maximálně 3 roky předem, což je také perioda, ve které se velcí hráči na trhu s elektřinou zajišťují. Produkty pro zajištění ceny na delší období se na současném trhu s elektřinou neobchodují. Toto období není postačující pro rozhodnutí o provedení tak nákladné investice, jakým výstavba nových jaderných bloků je.

Lze konstatovat, že současný trh s elektřinou se vyznačuje silným tržním selháním, neboť investiční rizika spojená s případnou odpovědností rozhodujících orgánů investora nelze na relevantním trhu (výroba a velkoobchodní prodej elektřiny) nikterak ošetřit, jestliže nebudou alespoň základní podmínky provozu nového zdroje přinejmenším částečně garantovány přímo státem.

### **2.1.5 Zhodnocení možných režimů státní podpory rozvoje jaderné energie v ČR**

Analýza situace na trhu s elektřinou poukázala na to, že bez státní podpory není možné zaručit dostatečné pobídky pro výstavbu kapitálově náročných nízkouhlíkových zdrojů, jako jsou jaderné elektrárny. Pro zajištění nejefektivnějšího systému státní podpory jsou v této podkapitole krátce zhodnoceny vybrané režimy podpory jaderné energetiky vůči vybrané variantě, tj. podpoře prostřednictvím smlouvy o výkupu elektřiny z nízkouhlíkové výroby uzavřené mezi státem a investorem.

Mezi uvažované varianty patří:

- a) Podpora rozvoje jaderné energetiky formou daňových úlev,
- b) Podpora prostřednictvím kapacitních mechanismů,
- c) Přímá investiční podpora (dotace),

---

<sup>17</sup> Dle informací ze sektorového šetření EK ke kapacitním mechanismům z roku 2016 ((COM)2016) 752 final) a registru státní pomoci jsou mechanismy podpory výroby elektřiny zavedeny v Belgii, Francii, Finsku, Irsku, Itálii, Litvě, Lotyšsku, Maďarsku, Německu, Polsku, Portugalsku, Řecku, Španělsku, Švédsku a UK.

- d) Podpora stanovením regulované ceny za vynaloženou investici (*RAB model*)
- e) Podpora prostřednictvím smlouvy o výkupu elektřiny z nízkouhlíkové výroby uzavřené mezi státem a oprávněným investorem.

Daňové úlevy jsou často využívaným nástrojem států pro motivaci subjektů investovat do žádoucích oblastí. Úleva musí být konstruována tak, aby buďto umožnila přiměřený zisk nedosažitelný na trhu, nebo umožnila poměrně vyšší výnos než lze na trhu alternativně získat. V praxi se tedy musí jednat o poskytnutí nižší daňové sazby, určité daňové slevy nebo celkového osvobození od daně u daňových položek, které na subjekt skutečně dopadají. Daňové úlevy musí významně ovlivnit ekonomický propočet investice. V tomto případě je možné uvažovat především o dani z příjmu právnických osob nebo dani z přidané hodnoty, a na tyto položky pak aplikovat žádoucí úpravu podmínek. Daňová úleva pro výstavbu výroben elektřiny byla již v ČR v minulosti zavedena, a to pro obnovitelné zdroje energie. Tento typ podpory byl ale z důvodu značných dopadů do státního rozpočtu ČR zrušen.

Výrazné dopady do státního rozpočtu v případě tak velkého projektu, jakým je investice do nových jaderných zdrojů (dále též „NJZ“), jsou hlavní nevýhodou využití daňových úlev pro podporu výstavby NJZ. Pro investora představují nestabilní rámec, jelikož předem neví, za jaké ceny bude elektřinu na trhu schopen prodat, a jakou záruku mu tak daňové úlevy poskytnou. Velké změny podmínek na trhu, výkyvy tržních cen elektřiny a regulační zásahy (které jsou v daňové oblasti četné) mohou učinit investici ztrátovou. O daňových úlevách je spíš vhodné uvažovat jako o podpůrném prostředku pro určený segment ekonomiky, ne jako o podpoře pro jeden konkrétní projekt.

Kapacitní mechanismy jsou nástrojem pro zabezpečení dodávek elektřiny v potřebném čase prostřednictvím plateb výrobcí za jeho připravenost dodávat elektřinu v předem definovaných obdobích. Jedná se o platbu nad rámec zisků na trhu s elektřinou, a výrobce ji dostává bez ohledu na to, jestli vyrábí, nebo ne. Kapacitní mechanismy tak mají pokrýt fixní náklady výrobců, dodávka elektřiny se zpravidla řídí situací na trhu. Poptávané množství většinou odráží potřebu dodávky elektřiny ve špičce, nebo chybějící množství výkonu potřebného pro dosažení bezpečnosti dodávky.

Již ze své podstaty nejsou kapacitní mechanismy vhodné pro podporu výstavby jaderných zdrojů. Kapacitní mechanismy jsou i dle relevantní evropské legislativy definovány jako přechodné řešení, sloužící k překonání nepříznivého období. Naproti tomu jsou investice do jaderných zdrojů v ČR považovány za dlouhodobou součást klimaticky neutrální energetiky. Jaderná energetika by se svými velkými kapitálovými náklady také měla značnou nevýhodu oproti ostatním zdrojům soutěžícím o tento typ podpory. Jádrem je zdrojem vhodným zejména pro dodávky stabilní elektřiny, ne pro velké zvyšování a snižování výkonu dle požadavků provozovatele přenosové soustavy. V případě tohoto mechanismu tudíž existuje velké riziko, že by se nové jaderné zdroje do mechanismu nekvalifikovaly, nezískaly by tak financování a nebyly postaveny. Míra rizika pro investora je příliš vysoká. Z pohledu zajištění bezpečnosti dodávek v ČR, kde nejpозději po odstavení stávajících bloků Jaderné elektrárny Dukovany bude chybět stabilní výroba elektřiny, tak podpora formou kapacitních mechanismů není

vhodná. Kapacitní mechanismy také neumožňují flexibilitu v podobě zpětných plateb zákazníkům v případech, kdy je cena elektřiny na trhu vysoká. Z finančního hlediska představují pro systém větší zátěž.

Další možností, jak podpořit výstavbu výroben elektřiny zabezpečujících pokrytí očekávaného deficitu výroby elektřiny a bezpečnosti dodávky elektřiny, je poskytnutí přímých dotací na výstavbu zdroje nebo státem nízkouročených úvěrů. Prostřednictvím investiční podpory lze zajistit výstavbu dodatečné výrobní kapacity a zajistit tak bezpečnost dodávek elektřiny. Investiční podpora je silnou motivací pro vznik konkrétní investice. Dotace přenáší část investičních nákladů na státní rozpočet nebo je čerpaná z prostředků fondů EU a úvěrová podpora snižuje náklady financování. To umožní investorům dosáhnout přiměřených výnosů.

Tato forma podpory je typově vhodná pro výrobní elektřiny s menším instalovaným výkonem z důvodu potřebných objemů investic. V takovém případě nezatíží veřejné rozpočty a dobře plní stanovené cíle. U výroben elektřiny s větším instalovaným výkonem by objem potřebných finančních prostředků překročil možnosti veřejných rozpočtů. Otázkou proveditelnosti také zůstává zachování soutěžních podmínek na trhu s elektřinou a schválení takto nastaveného mechanismu ze strany Evropské komise. U investiční podpory s jediným příjemcem je totiž riziko nesprávného nastavení výše podpory, a tedy překompenzování v obdobích vysokých cen elektřiny značné, což by mohlo vést k narušení konkurence na trhu s elektřinou.

Vyplácení regulované ceny za vynaloženou investici (tzv. RAB model – z anglického Regulatory Asset Base) je mechanismus, který pro určení podpory bere v potaz vynaložené investice v průběhu celého životního cyklu daného zdroje, od výstavby až po jeho vyřazení z provozu. K výplatě podpory tak dochází od samého započetí výstavby zdroje až do konce jeho vyřazování z provozu. Model, dle kterého je každoročně nezávislým regulátorem určována vyplácená cena, bere v potaz efektivně vynaložené investice (CAPEX) včetně předem schválených rezerv a případného oprávněného překročení původně plánované výše investic, indexaci, provozní náklady, náklady na připojení a přenos, náklady na vyřazení z provozu, přiměřenou míru zisku oprávněného investora zajišťující návratnost realizovaných investic a odpisy, současně jsou zohledněny výnosy z prodeje elektřiny na trhu.

Do určité míry je obdobný model regulace využíván pro regulaci ceny související služby v elektroenergetice a plynárenství (služby přenosové nebo distribuční soustavy). Energetický regulační úřad stanovuje pevné regulované ceny, které zákazníci platí v síťových tarifech. Ceny jsou stanoveny každoročně postupem stanoveným v energetickém zákoně, resp. v souladu s metodikou regulace. Přesný model výpočtu (resp. metodika regulace) je stanoven předem (v uvedeném příkladu síťových tarifů jsou to „Zásady cenové regulace“).

Pro zajištění stability daného podpůrného rámce by byl postup v zásadě obdobný, byl by definován regulační model, kdy jeho změna by byla možná jenom za předem definovaných podmínek v zákoně nebo ve smlouvě s investorem. Model může být využit samostatně, tj. výrobce (investor) dostává od státu každý rok vyplácenou jinou cenu dle proinvestovaných prostředků (tj. ve fázi výstavby i výroby), přičemž tato částka zohledňuje i výnosy z prodeje vyrobené elektřiny na trzích. Tato varianta je v této části kapitoly posuzována, předpokládáme, že investor také sám prodává vyrobenou elektřinu na trzích. Model (z pohledu způsobu

stanovení oprávněných výnosů investora) ale také může být využit jako podklad pro výpočet vyplácené ceny například pro rozdílovou smlouvu (Contract for Difference).

Tento model výrazně eliminuje riziko pro investora, jelikož návratnost investice je postupně zajišťována od prvního dne výstavby nového jaderného zdroje (resp. v souvislosti s postupnou aktivací investovaných prostředků do výstavby). Tím také za současných podmínek umožňuje poskytnutí financování pro výstavbu NJZ od třetích stran. Vzhledem k tomu, že riziko navýšení CAPEX a prodloužení termínu dokončení investice je obvykle sdíleno jak investorem, tak státem, má investor výraznou motivaci dokončit výstavbu včas a za původně smlouvenou cenu. Regulátor určuje vyplácenou cenu investorovi každoročně, model tak dobře odráží skutečně vynaložené prostředky investora, jakož i vývoj na trzích. Cena placená zákazníky v rámci zvolené složky ceny elektřiny (např. síťových tarifů) tím reflektuje skutečné náklady vyrobené elektřiny. Rizikem může být prodej elektřiny subjektem, který by díky výši instalovaného výkonu nového jaderného zdroje a velikosti českého trhu s elektřinou získal významnou tržní pozici. Existuje zde tak riziko neschválení tohoto podpůrného schématu ze strany Evropské komise. Toto riziko lze eliminovat zajištěním prodeje elektřiny jiným subjektem.

Poslední zvažovanou možností je podpora prostřednictvím výkupu elektřiny z nízkouhlíkové výroby na základě smlouvy mezi státem a oprávněným investorem. Principem podpory je výkup elektřiny určeným subjektem (v návrhu Ministerstvem průmyslu a obchodu, resp. jím pověřenou právníčkou osobou 100 % vlastněnou státem) za předem stanovenou realizační cenu. Určený subjekt pak takto vykoupenou elektřinu dále prodává na trzích s elektřinou za účelem snížení nákladů pro konečné zákazníky. Investor dostává podporu od okamžiku započetí výroby elektřiny formou takové ceny, která odráží náklady na výstavbu, provoz a vyřazování daného zdroje, včetně nákladů na financování. Smlouva mezi investorem a státem, garantující podmínky výkupu elektřiny je zpravidla uzavřena minimálně na dobu 30 let. Náklady spojené s vyplácením realizační ceny jsou na zákazníky přenášeny prostřednictvím síťových tarifů – snižují se, pokud je cena elektřiny na trhu vyšší, než realizační (tj. výkupní) cena, a zvyšují, pokud je cena na trhu nižší.

Pro investora tato smlouva výrazně eliminuje riziko spojené s návratností investice po dobu provozní fáze nízkouhlíkové výroby. Pro stát pak představuje garanci výstavby, která je odpovědností oprávněného investora, a zároveň garanci dlouhodobého stabilního provozu nových kapacit potřebných pro zajištění bezpečnosti dodávek elektřiny pro obyvatele a průmysl. Náklady do cen pro zákazníky jsou minimalizovány prostřednictvím prodeje vykoupené elektřiny na trhu. Tím, že prodej elektřiny vykonává subjekt odlišný od investora, je také eliminováno riziko nepřiměřených zásahů do trhu s elektřinou z pohledu ochrany hospodářské soutěže. Zcela jsou tak naplněny cíle SEK, Národního investičního plánu a dalších strategických vládních dokumentů.

S ohledem na charakteristiku výše uvedených možností podpory a jejich vhodnost pro podporu výstavby nových jaderných bloků byla na základě závěrů ze zasedání Stálého výboru pro výstavbu nových jaderných zdrojů a usnesení vlády zvolena forma podpory prostřednictvím uzavření smlouvy o výkupu elektřiny z nízkouhlíkové výroby uzavřené mezi státem a oprávněným investorem.

## **2.2 Popis navrhovaného řešení: smlouva o výkupu elektřiny z nízkouhlíkové výroby**

### **2.2.1 Cíle navrhovaného zákona**

Zákon má za cíl zakotvit v českém právním rámci takové opatření, které by přispělo k dosažení klimaticky neutrální Evropské unie do roku 2050 tím, že motivuje výstavbu nových jaderných zdrojů v České republice. Navazuje také na Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1999 ze dne 11. prosince 2018 o správě energetické unie a opatření v oblasti klimatu, kterým se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 663/2009 a (ES) č. 715/2009, směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/22/ES, 98/70/ES, 2009/31/ES, 2009/73/ES, 2010/31/EU, 2012/27/EU a 2013/30/EU, směrnice Rady 2009/119/ES a (EU) 2015/652 a zrušuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 525/2013, konkrétně na dlouhodobý cíl do roku 2050, vycházející z cílů Politiky ochrany klimatu v ČR. Zákon má umožnit výstavbu nových jaderných zdrojů v souladu s Národním investičním plánem ČR 2020 – 2050.

Zákon naplňuje dané cíle prostřednictvím minimalizace rizika spojeného s návratností investice do nových jaderných zdrojů tím, že umožňuje a zároveň ukládá Ministerstvu průmyslu a obchodu (dále jen „Ministerstvo“) uzavřít s oprávněným investorem smlouvu o výkupu elektřiny z nízkouhlíkové výroby. Smlouva má prostřednictvím vyplacení realizační ceny zohledňující náklady investice, financování, provozu a odstavení zdroje překonat popsání tržní selhání a motivovat k výstavbě nových nízkouhlíkových jaderných výroben elektřiny a zajistit tak stabilní, bezpečný a dlouhodobý nízkouhlíkový zdroj elektřiny stejně jako rozvoj tohoto odvětví, a tím přispět k dosažení stanovených cílů klimaticky neutrální Evropské unie do roku 2050.

### **2.2.2 Popis navrhovaného legislativního řešení**

Ministerstvo, jako příslušná organizační složka státu, uzavře s oprávněným investorem smlouvu o výkupu elektřiny z nízkouhlíkové výroby. Tato smlouva se uzavírá za účelem výstavby a provozu nových jaderných zdrojů v ČR. Zákon obsahuje závazný obsah smlouvy (podstatné náležitosti), ze kterého musí smlouva o výkupu vycházet. Nad rámec toho zákon stanoví minimum závazných podmínek, které musí být ve smlouvě obsaženy, a dává tak Ministerstvu a oprávněnému investorovi pouze nezbytně nutný rámec obsahu smlouvy o výkupu a pravidla, za kterých je možné smlouvu o výkupu uzavřít, a ve kterých jsou strany povinny se pohybovat. Další detaily smlouvy nemůže stanovit zákon, ale až samotná budoucí smlouva uzavíraná na základě a za podmínek tohoto zákona; nemohou se však přičítat smyslu a účelu tohoto zákona ani mařit naplňování jeho cílů. Uzavření smlouvy o výkupu je podmíněno schválením vládou.

Oprávněným investorem je osoba, která vyrábí nebo do doby stanovené ve smlouvě o výkupu bude vyrábět na území ČR elektřinu z nízkouhlíkové výroby. Pro účely tohoto zákona je nízkouhlíková výroba (dále také „výrobna“) definována jako výroba elektřiny s jaderným

reaktorem připojená do elektrizační soustavy s instalovanou kapacitou o minimálním elektrickém výkonu 100 MW po roce 2030.

Smlouva má oprávněnému investorovi zaručit návratnost projektu výstavby a provozu nového jaderného zdroje prostřednictvím výkupu elektřiny vyrobené v nízkouhlíkové výrobně za předem stanovenou realizační cenu po dobu 30 let, s možným prodloužením o 10 let, a to i opakovaným, nejdéle však do ukončení provozu nízkouhlíkové výroby. Toto prodloužení bude možné přehodnotit dle podmínek, které budou ve smlouvě stanoveny. Zákon stanoví, že smlouva má stanovit minimálně výši vyplácené realizační ceny, způsob stanovení realizační ceny a pravidla prověření její přiměřenosti Ministerstvem nejpozději do 5 let od začátku dodávky elektřiny z nízkouhlíkové výroby, a dále vždy pravidelně za období nejméně 5 let, povinnosti oprávněného investora související s výstavbou a provozem výroby a dodávky elektřiny z jím provozované nízkouhlíkové výroby za realizační cenu po stanovenou dobu, povinnosti Ministerstva související s výkupem elektřiny vyrobené výrobnou a sankce v případě neplnění povinností. Smlouva musí dále obsahovat zajišťovací mechanismy pro případ jejího neplnění a pravidla pro její změnu a ukončení.

Realizační cena musí zohledňovat ekonomicky oprávněné náklady na realizaci výstavby nízkouhlíkové výroby, a to včetně nákladů vlastního a cizího kapitálu, náklady související s provozem zařízení a výrobou elektřiny jakož i potřebu tvorby rezervy pro budoucí vyřazení jaderného zdroje a přiměřený zisk investora.<sup>18</sup>

Za výkup elektřiny z nízkouhlíkové výroby za realizační cenu a následný prodej na trzích s elektřinou je odpovědné Ministerstvo, resp. právnická osoba 100% vlastněná státem, která splní požadavky držitele státní licence na obchod s elektřinou podle energetického zákona (dále jen „pověřená osoba“), jež bude pověřena plněním povinností vyplývajících ze smlouvy o výkupu a povinností podle tohoto zákona.

Financování výkupu elektřiny z nízkouhlíkové výroby je zajištěno prostřednictvím sítových tarifů, konkrétně prostřednictvím složky ceny přenosové soustavy a složky ceny distribuční soustavy na výrobu elektřiny z nízkouhlíkových zdrojů, podle zákona č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů, tato složka může mít kladné i záporné hodnoty.

Stanovením minimálních podmínek a základního rámce obsahu smlouvy o výkupu usiluje zákon o nastavení transparentních pravidel pro výkup elektřiny a minimalizaci možného rizika ve vztahu k nízkouhlíkové výrobě a rizika nepřiměřené výše realizační ceny.

---

<sup>18</sup> Nejčastěji používanou metodikou pro vyčíslení nákladů jsou tzv. měrné náklady na výrobu elektřiny (Levelized cost of electricity, tzv. LCOE), které zahrnují náklady na kapitál (tj. náklady na výstavbu - Overnight Construction Costs; náklady na financování - Capitalized Financial Costs; a návratnost vlastního kapitálu – Return on Capital); náklady na provoz a údržbu (zejm. mzdové náklady, spotřební o opakující se údržbové činnosti pro bezpečný provoz; náklady na zajištění jaderného paliva); a náklady na vyřazování jaderného zařízení podle atomového zákona. Podrobněji viz např. Projected Cost of Generating Electricity series (IEA/NEA, 2010 and 2015).

Práva a povinnosti vyplývající ze smlouvy o výkupu může Česká republika rovněž přenést na jinou osobu, která bude vytvořena na základě zákona a zajistit tak efektivní plnění povinností vyplývajících ji ze smlouvy o výkupu.

### **2.3 Možné alternativy k navrhovanému legislativnímu řešení**

Cílem této podkapitoly je zhodnotit alternativy k navrhovanému legislativnímu řešení.

Vzhledem k právnímu rámci ČR lze uvažovat o následujících možnostech:

- a) Ponechání stávajícího stavu – podpora nízkouhlíkovým zdrojům nebude zákonem zakotvena
- b) Zakotvení podpory jaderné energetiky do zákona o podporovaných zdrojích energie
- c) Zakotvení podpory jaderné energetiky do energetického zákona
- d) Nový zákon o opatřeních k přechodu České republiky k nízkouhlíkové energetice

Varianta a), zachování stávajícího stavu, ve kterém jakákoliv podpora pro výstavbu nových nízkouhlíkových jaderných zdrojů absentuje, není vhodným řešením zejména kvůli nízkému motivačnímu účinku trhu s elektřinou na investory. Jak bylo prokázáno v kapitole 2.1.4, trh s elektřinou v ČR prokazuje několik selhání, mezi které patří vysoká volatilita cen, neschopnost dlouhodobého zajištění se pro zmírnění rizika souvisejícího s návratností investice a pak zejména nestabilní regulatorní prostředí. Trh nemotivuje investory k tomu, aby bez státní pomoci investovali do nových nízkouhlíkových zdrojů elektřiny.

Naproti tomu stojí výhled zdrojové přiměřenosti a spotřeby elektřiny (detaily viz kapitola 2.1.2), kdy se počet stabilních zdrojů na území ČR bude snižovat, zatímco spotřeba bude růst. Pokud by ČR nepřijala potřebné legislativní změny, tento stav by přetrvával, a významně by tak ohrozil naplnění strategických cílů energetické politiky ČR. Neschopnost trhu zajistit investice lze ilustrovat na zrušeném tendru pro dostavbu jaderné elektrárny Temelín z roku 2014. Bez státní podpory není v současnosti možné zaručit dostatečné pobídky pro výstavbu kapitálově náročných nízkouhlíkových zdrojů, jako jsou jaderné elektrárny. Státní podporu je možné udělit jen na základě zákona. V českém legislativním rámci prozatím nejsou zakotvena detailní pravidla pro možnost podpory výstavby nových dlouhodobých a stabilních nízkouhlíkových zdrojů elektřiny, vyjma obnovitelných zdrojů energie. Z tohoto důvodu je legislativní zakotvení nutností.

Varianta b), zakotvení podpory výstavby nových jaderných zdrojů do zákona o POZE by mohla být uvažována díky stávajícímu zakotvení některých obdobných mechanismů v tomto zákoně, například mechanismu pro výkup a zúčtování energie z obnovitelných zdrojů. Zařazení jaderné energetiky pod zákon, který je transpozicí směrnice o obnovitelných zdrojích energie by ale mohl vyvolat značné kontroverze, jelikož jaderná energetika svou definicí obnovitelným zdrojem energie není. Jaderné zdroje jsou také mnohem většími (a nákladnějšími) projekty než



zdroje využívající energii z obnovitelných zdrojů energie, a vyžadují proto jinou formu schématu podpory. Zákon o POZE je komplexním zákonem, kterého rozsáhlá novelizace pro účely podpory jaderné energetiky by mohla vést k jeho zahlcení a znepráhlednění. Značně se tím snižuje flexibilita pro případné budoucí změny a prodlužuje délka legislativního procesu. Proto toto řešení nebylo shledáno jako nejvhodnější v porovnání s možností vytvoření nového právního rámce pro rozvoj jaderné energie na základě přehledného samostatného zákona.

O variantě c), zakotvení podpory jaderných zdrojů novelizací energetického zákona, lze uvažovat jako o řešení shrnující oblast elektroenergetiky a bezpečnosti dodávky elektřiny do jednoho předpisu, obsahujícího řadu důležitých ustanovení týkajících se práv a povinností zákazníků, Ministerstva, OTE, ČEPS a dalších subjektů. Na druhou stranu mají i obnovitelné zdroje energie, jakožto podporovaný zdroj, svůj vlastní zákon. Hlavním důvodem je snaha příliš energetický zákon nezahltit, čímž by byla účinně zablokovaná jakákoliv možnost jeho jednoduché budoucí změny a v široké míře je tak možné použít argumentaci popsanou v předchozím odstavci k variantě b). Právě komplexnost energetického zákona je hlavní nevýhodou tohoto řešení. Již dnes trvají novelizace energetického zákona dlouhou dobu vzhledem k jeho velkému rozsahu. Další rozšíření zákona by jej dál zahltilo a znemožnilo by potřebné úpravy v budoucnu. V současné době se navíc připravuje jeho rekodifikace, mimo jiné i kvůli nové evropské legislativě, kterou je potřebné transponovat. Dalším důležitým aspektem je fakt, že energetický zákon v současné verzi upravuje podnikání v energetice, nikoliv veřejnou podporu a její náležitosti. Zahrnutí podpory jaderných zdrojů do zákona by tudíž sebou neslo nutnost větší novelty.

Navrhovaným řešením je proto zakotvení podpory nízkouhlíkových zdrojů do nového zákona o opatřeních k přechodu České republiky k nízkouhlíkové energetice. Nový zákon umožní na jednom místě zakotvit potřebné náležitosti, jako jsou práva a povinnosti jednotlivých subjektů a nutnost novelizovat za účelem výstavby NJZ další zákony. Stručnost zákona také ponechává prostor pro zakotvení budoucích změn v rámci procesu přechodu k nízkouhlíkové energetice, jako je například problematika využívání hnědého a černého uhlí.

To vše umožňuje větší flexibilitu pro zákonodárce v případě nutnosti budoucích změn zákonného rámce pro nastavení podpory nízkouhlíkové výroby, které mohou nastat v budoucnu při postupné výstavbě nízkouhlíkových výroben, a zákonodárce tak bude moci rychleji reagovat na případné nové potřeby v budoucnosti, přirozeně za dodržení základních cílů a principů právní úpravy, ochrany nabytých práv a právní jistoty. S ohledem na komplexnost celé úpravy je nasnadě, že si podpora nízkouhlíkové výroby elektřiny zaslouží samostatný zákon, který z právního pohledu zvyšuje srozumitelnost jak pro odbornou, tak pro širokou veřejnost.

### **3 ODŮVODNĚNÍ HLAVNÍCH PRINCIPŮ NAVRHOVANÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY**

V platných legislativních předpisech ČR v současnosti chybí vymezení opatření pro naplnění 3. pilíře Národního investičního plánu České republiky 2020 – 2050 v oblasti výstavby nových

bloků jaderných elektráren. Předkladatel návrhu vychází z usnesení vlády č. 485 ze dne 8. července 2019 a závěrů ze zasedání Stálého výboru pro výstavbu nových jaderných zdrojů v ČR ze dne 27. března 2019, ze kterých vzešla potřeba uzavřít mezi státem a investorem smlouvy o financování nových jaderných zdrojů. Vzhledem k výše zhodnocené situaci na trhu s elektřinou a výhledu v oblasti vývoje sektoru elektroenergetiky v ČR je zapotřebí, aby na tyto smlouvy navazovala komplexní zákonná úprava, která poskytne investorovi příjmovou jistotu a zakotví nástroj, kterým bude poskytnuta.

Z těchto důvodů je předkládán zákon o opatřeních k přechodu ČR k nízkouhlíkové energetice, který zakotvuje hlavní principy a práva a povinnosti jednotlivých dotčených účastníků ve vztahu k vybranému řešení podpory, ke smlouvě o výkupu elektřiny z nízkouhlíkových výroben. Tato smlouva má zajistit dostatečné pobídky do výstavby nových jaderných kapacit, a tím naplnit cíle SEK, Národního investičního plánu 2020 – 2050 a dalších strategických vládních dokumentů. Smlouva o výkupu elektřiny z nízkouhlíkových výroben oprávněnému investorovi zajistí dostatečné krytí jeho nákladů spojených s výstavbou a provozem nových jaderných zdrojů prostřednictvím vyplácení realizační ceny za vyrobenou MWh elektřiny, zároveň ale díky příjmům z prodeje vykoupené elektřiny minimalizuje finanční dopady na spotřebitele a nemá dopady do státního rozpočtu. Případné dopady na trh s elektřinou jsou eliminovány tím, že elektřinu bude prodávat subjekt odlišný od samotného investora.

Předpokládanou dobou uzavření smlouvy jsou nejpozději 2 roky po vydání rozhodnutí o udělení státní autorizace na výstavbu nové nízkouhlíkové výrobní elektřiny podle energetického zákona, čímž je ošetřena připravenost oprávněného investora k podpisu smluv na dodávku výroby a tím i zajištění bezpečnosti dodávek stabilní elektřiny.

Text zákona vychází z principů stanovených v energetickém zákoně a v zákoně o POZE. Hlavním smyslem zákona je zejména definice podmínek, na základě, nichž může být uzavřena smlouva o výkupu elektřiny z nízkouhlíkové výrobní. Pro tento zákon byly zvoleny totožné principy, jako u POZE, vzhledem k zaměření POZE je úprava popsána samostatně v předkládaném návrhu zákona, a zvolená úprava tak vychází z již osvědčeného funkčního právního rámce.

Smlouva bude uzavřena na období nejméně 30 let s možným opakovaným prodloužením o dalších 10 let, a to opakovaně, nejvýše pak do doby ukončení provozu nízkouhlíkové výrobní. Závazkem investora budou kromě realizace projektu i následný provoz nízkouhlíkové výrobní a zajištění dodávek elektřiny. V případě nesplnění závazků vyplývajících ze smlouvy jsou předpokládány smluvní pokuty, které budou zahrnuty v ustanoveních samotné smlouvy o výkupu. Předpokladem je, že výše smluvních pokut bude stanovena v takové výši, aby jejich případné uplatnění představovalo dostatečnou motivaci pro smluvní strany k dodržení veškerých jejich povinností po celou dobu trvání smlouvy.

Realizační cena by investorovi měla pokrýt ekonomicky oprávněnou část nákladů spojených se samotnou investicí, provozní náklady, náklady související s ukončením provozu a přiměřenou míru zisku pokrývajícího náklady vlastního a cizího kapitálu pro zaručení návratnosti realizované investice do výstavby výrobní elektřiny zajišťující bezpečnost a spolehlivost dodávek elektřiny.

S ohledem na zkušenosti jiných projektů nových jaderných zdrojů v EU, konkrétně prodloužení délky výstavby a navýšení investičních nákladů, je v případě zákona zvolen model stanovení realizační ceny podle rozpočtovaných investičních nákladů před zahájením výstavby, a tudíž investor plně ponese výstavbové riziko a riziko dokončení celého projektu a zodpovědnost za ev. zvýšení investičních nákladů. Nastavený právní rámec znamená, že realizační cena bude hrazena až od okamžiku realizace výstavby nízkouhlíkové výroby. Předpokladem je možnost finanční pomoci ze strany ČR k výstavbě nízkouhlíkové výroby, a to formou návratné finanční výpomoci ze strany státu za předem stanovených finančních podmínek, kdy splátky jistiny návratné finanční výpomoci jsou příjmem státního rozpočtu. Tento mechanismus umožní oprávněnému investorovi větší flexibilitu při získání finančních prostředků nezbytných pro výstavbu, ovšem zároveň ze strany státu jde o návratnou finanční výpomoc s předem stanovenými podmínkami. Finanční výpomoc ze strany státu je nenároková a jde o pouze možnost tuto výpomoc poskytnout. Zároveň je za účelem kontroly překompenzace zákonem stanoveno prověření přiměřenosti realizační ceny, resp. podpory ministerstvem nejpozději do 5 let od začátku dodávky elektřiny z nízkouhlíkové výroby do elektrizační soustavy České republiky a poté pravidelně nejméně jednou za 5 let.

S ohledem na povahu návrhu je předpokladem, že bude v určitých částech novelizován odpovídajícím způsobem energetický zákon jako komplexní právní rámec pro vytvoření energetické bezpečnosti ČR, nicméně bez dalšího zahuštění a znepráhlednění platného znění, kdy je úprava podpory jaderné energie vhodně vyčleněna do samostatného zákona.

Smlouva o výkupu elektřiny z nízkouhlíkové výroby je schématem státní pomoci v energetice, které bude dle článku 107 Smlouvy o fungování Evropské unie notifikováno Evropské komisi. Vláda ČR bude Evropskou komisi informovat o hlavních důvodech potřeby tohoto schématu, kterými jsou zajištění bezpečných nízkouhlíkových dodávek elektřiny, a tím i přispění k cíli klimaticky neutrální EU do roku 2050.

## **4 ZHODNOCENÍ SOULADU NAVRHOVANÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY S ÚSTAVNÍM POŘÁDKEM ČR**

Předkládaný návrh zákona je v souladu s ústavním pořádkem České republiky.

Navrhovaná úprava je v souladu

- s článkem 2 odst. 3 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky (dále jen „Ústava“), podle něhož lze státní moc uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon,
- s článkem 41 odst. 2 Ústavy, podle kterého má vláda právo zákonodárné iniciativy, a také v souladu s § 24 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, který mimo jiné uvádí, že ministerstva připravují návrhy zákonů a jiných právních

předpisů týkajících se věcí, které patří do jejich působnosti, jakož i návrhy, jejichž přípravu jim uložila vláda,

- s článkem 79 odst. 1 Ústavy, podle něhož lze působnost správních orgánů stanovit pouze zákonem.

Navrhovaná právní úprava je rovněž v souladu s Listinou základních práv a svobod, vyhlášenou usnesením předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., jako součást ústavního pořádku České republiky (dále jen „Listina“), a to jmenovitě s následujícími ustanoveními:

- ustanovení čl. 2 odst. 2 Listiny, podle kterého lze státní moc uplatňovat jen v případech a mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví
- ustanovení čl. 2 odst. 2 Listiny, podle kterého mohou být ukládány povinnosti toliko na základě zákona a v jeho mezích a jen při zachování lidských práv a svobod,
- ustanovení čl. 2 odst. 3 Listiny, podle kterého každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nemůže být nucen činit, co zákon neukládá.
- článku 79 odst. 1 Ústavy České republiky lze působnost správních orgánů stanovit pouze zákonem

Navrhovaná právní úprava tedy splňuje ústavní požadavek stanovení povinnosti na úrovni zákona a vyhovuje též zásadám pro stanovení mezí základních práv a svobod podle čl. 4 Listiny.

Navrhovaná právní úprava dále respektuje čl. 7, ze kterého vyplývá povinnost státu dbát o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství. Jeho příprava je opřena o ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění pozdějších předpisů, podle kterého byla vládě navržena opatření k zajišťování bezpečnosti České republiky.

Podle § 24 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „kompetenční zákon“), ministerstva pečují o náležitou právní úpravu věcí patřících do působnosti České republiky, připravují návrhy zákonů a jiných právních předpisů týkajících se věcí, které patří do jejich působnosti, jakož i návrhy, jejichž přípravu jim vláda uložila, dbají o zachovávání zákonnosti v okruhu své působnosti a činí podle zákonů potřebná opatření k nápravě. Předložený návrh právní úpravy zákona je ve věcné působnosti Ministerstva podle § 13 odst. 1 písm. a) kompetenčního zákona.

## **5 ZHODNOCENÍ SOULADU NAVRHOVANÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY S MEZINÁRODNÍMI SMLOUVAMI**

V rámci úsilí o naplňování mezinárodních závazků vyplývajících z Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu a Pařížské dohody se ČR jako člen EU přihlásila ke společné, i když rozdílné odpovědnosti a odpovídajícím schopnostem se zřetelem na zvláštní vnitrostátní podmínky při společném úsilí, aby nárůst teploty nepřekročil hranici 1,5 °C oproti hodnotám před

průmyslovou revolucí. Přijala povinnost stanovit si vnitrostátní redukční příspěvky a plnit je. Způsob řešení je národní kompetencí.

Cíl podpory jaderné energie a konkrétně podpory vzniku nových kapacit výroby jaderné energie se váže na cíl Společenství Euratom usnadnit investice v oblasti jaderné energie. Podpora jaderné energie představuje cíl „společného“ zájmu, zejména podle čl. 2 písm. c) a článku 40 Smlouvy o Euratomu, přičemž dochází k usnadňování investice a zajištění, zejména podporou podnikání, rozvoje jaderné energetiky.

Návrh je v souladu se závazky ČR v oblasti poskytnutí finanční ochrany proti škodám vznikajícím z určitého mírového využívání jaderné energie vyplývajících z Vídeňské Úmluvy o občanskoprávní odpovědnosti za jaderné škody (sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 133/1994 Sb.).

## **6 ZHODNOCENÍ SLUČITELNOSTI NAVRHOVANÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY S PŘEDPISY EVROPSKÉ UNIE, JUDIKATUROU SOUDNÍCH ORGÁNŮ EVROPSKÉ UNIE NEBO OBECNÝMI PRÁVNÍMI ZÁSADAMI PRÁVA EVROPSKÉ UNIE, POPŘÍPADĚ I S LEGISLATIVNÍMI ZÁMĚRY A S NÁVRHY PŘEDPISŮ EVROPSKÉ UNIE**

Předložený návrh nemá přímo implementační charakter.

V širších souvislostech mají k návrhu zákona vztah zejména:

- čl. 107 odst. 3 písm. c), čl. 108 a čl. 194 odst. 2 SFEU,
- Smlouva o založení Evropského společenství pro atomovou energii (Euratom),
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1999 ze dne 11. prosince 2018 o správě energetické unie a opatření v oblasti klimatu, kterým se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 663/2009 a (ES) č. 715/2009, směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/22/ES, 98/70/ES, 2009/31/ES, 2009/73/ES, 2010/31/EU, 2012/27/EU a 2013/30/EU, směrnice Rady 2009/119/ES a (EU) 2015/652 a zrušuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 525/2013,

judikatura Soudního dvora EU: v oblasti státních podpor pro energetiku se vyvíjela poměrně bohatá judikatura Soudního dvora, resp. Tribunálu (např. C-379/98 Preussen Elektra, C-206/06 Essent, C-262/12 Vent De Colère, T-793/14 Tempus Energy, C-329/15 ENEA, C-706/17 Achema, T-217/17 FVE Holýšov, atp.), přičemž k předkládanému návrhu má nejvyšší relevanci případ týkající se podpory výstavby bloku britské jaderné elektrárny T-356/15 Hinkley point C (aktuálně v kasaci pod značkou C -594/18 P).

Návrh zákona souvisí především s povinností ČR jako členského státu EU přispět k mezinárodním závazkům pro řešení problémů spojených s probíhající změnou klimatu pod Rámcovou úmluvou OSN o změně klimatu a Pařížskou dohodou, kdy je v kompetenci České republiky zvolit vhodné nástroje pro snižování emisí skleníkových plynů. Navazuje také na Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1999 ze dne 11. prosince 2018 o správě energetické unie a opatření v oblasti klimatu, kterým se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 663/2009 a (ES) č. 715/2009, směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/22/ES, 98/70/ES, 2009/31/ES, 2009/73/ES, 2010/31/EU, 2012/27/EU a 2013/30/EU, směrnice Rady 2009/119/ES a (EU) 2015/652 a zrušuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 525/2013, konkrétně na dlouhodobý cíl do roku 2050, vycházející z cílů Politiky ochrany klimatu v ČR. Ambice ČR v oblasti ochrany klimatu s sebou přináší odklon od využití uhlí ve spalovacích zdrojích a v souladu se strategickými dokumenty rozvoj obnovitelných zdrojů a jaderné energetiky.

Návrh je v souladu s právem Evropské unie a jejími obecnými právními zásadami, jakož i s předmětnými pravidly vnitřního trhu EU<sup>19</sup>. Na základě čl. 194 odst. 2 druhého pododstavce Smlouvy o fungování Evropské unie je ČR oprávněna vybrat si mezi různými zdroji energie. Zároveň musí zvolená skladba zásobování energií respektovat platnou unijní legislativu v oblasti budování vnitřního trhu s energií a zejména ochrany klimatu a nové iniciativy vycházející z nové strategie rozvoje Zelená dohoda pro Evropu a nového evropského právního rámce pro klima. Vodítka i mantinely jsou obsažené v rámci pro oblast klimatu a energetiky do roku 2030, správě energetické unie a potvrzeném cíli dosáhnout do roku 2050 klimaticky neutrální EU v souladu s Pařížskou dohodou. Vybudování nového jaderného zdroje, který má za cíl nahradit vysokouhlíkové fosilní výroby elektřiny a stárnoucí kapacity na výrobu jaderné energie, je v souladu se scénáři Evropské komise uvedenými v Evropské dlouhodobé strategické vizi prosperující, moderní, konkurenceschopné a klimaticky neutrální ekonomiky, která počítá v EU s mixem spočívajícím do roku 2050 z více než 80 % na elektřině z obnovitelných a z 15 % z jaderných zdrojů.

S přihlédnutím k vnitrostátním podmínkám po zasedání Evropské rady, která potvrdila cíl dosáhnout do roku 2050 klimaticky neutrální EU v souladu s Pařížskou dohodou, vláda uznala, že je třeba zavést podpůrný rámec s cílem zajistit přiměřenou transformaci. Na základě čl. 107 odst. 3 písm. c) Smlouvy o fungování Evropské unie mohou být podpory, které mají usnadnit rozvoj určitých hospodářských činností nebo hospodářských oblastí, pokud nemění podmínky obchodu v takové míře, jež by byla v rozporu se společným zájmem, považovány za slučitelné s vnitřním trhem.

Navrhovatel se považuje být oprávněný stanovit podporu jaderné energie jako cíl veřejného zájmu v souladu s cílem Společenství Euratom a navrhovaná opatření za vhodná, nezbytná a přiměřená a tím slučitelná s vnitřním trhem ve smyslu čl. 107 odst. 3 písm. c) Smlouvy

---

<sup>19</sup> Zejm. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/943 ze dne 5. června 2019 o vnitřním trhu s elektřinou; a Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/944 ze dne 5. června 2019 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou.

o fungování Evropské unie. K použití článku 107 SFEU na opatření týkající se oblasti jaderné energie a k přihlídnutí k cílům Smlouvy o Euratomu, s ohledem na čl. 1 druhý pododstavec a čl. 2 písm. c) Smlouvy o Euratomu a čl. 192 prvního pododstavce Smlouvy o Euratomu, v rámci použití tohoto ustanovení je vhodné odkázat na rozsudek Tribunálu ve věci T-356/15, který uznává nezbytnost zásahu státu při včasné vytvoření nové kapacity výroby jaderné energie vzhledem k nedostatku z trhu vycházejících finančních nástrojů, jakož i jiných druhů smluv umožňujících pokrýt podstatná rizika, kterým jsou vystaveny investice do jaderné energie. Návrh vychází z předpokladu, že nebezpečí narušení hospodářské soutěže zavedením opatření poskytnutí jistoty je omezené a že negativní účinky opatření jsou vyváženy jejich pozitivními účinky.

Veřejná podpora bude notifikována Českou republikou Evropské komisi dle čl. 107 SFEU. V minulém roce již proběhly neformální konzultace, které pokračují a v polovině letošního roku by mělo být zahájeno prenotifikační řízení. Zákon počítá s tím, že bez notifikace není možné veřejnou podporu vyplácet.

## **7 ZHODNOCENÍ DOPADŮ NAVRHOVANÉ ÚPRAVY VE VZTAHU K ROVNOSTI MUŽŮ A ŽEN, DOPADŮ NA SPECIFICKÉ SKUPINY OBYVATEL, A DOPADŮ NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ**

Návrh se nijak nedotýká postavení žen a mužů a je plně v souladu se zákazem diskriminace obsaženém v Listině základních práv a svobod. Návrh nezakládá žádné sociální dopady na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením nebo národnostní menšiny. Zavedením nejvyšší přípustné výši složky ceny služby přenosové soustavy a složky ceny služby distribuční soustavy na výrobu elektřiny z nízkouhlíkové výroby v případě záporného rozdílu mezi očekávanou tržní cenou elektřiny z nízkouhlíkové výroby na organizovaných trzích a realizační cenou, resp. eventuálním částečným financováním příspěvkem z prostředků státního rozpočtu bude omezen potenciální negativní dopad na spotřebitele, mimo jiné na domácnosti a sociálně slabé osoby. Návrh sleduje ochranu životního prostředí jako jeden z významných cílů, tj. z veřejných zájmů chráněných celým rozsahem právní úpravy, který povede k dekarbonizaci energetického mixu a tím významně přispěje v zájmu ochrany klimatu k dekarbonizaci hospodářství ČR. Nelze ovšem pominout potenciální náklady plynoucí z dopadů spojených s provozem jaderných bloků – zejm. otázka ukládání jaderného odpadu a dále průběžně řešená otázka spotřeby vody nutné pro chlazení v souvislosti se suchem.

## **8 ZHODNOCENÍ DOPADŮ NAVRHOVANÉ ÚPRAVY NA STÁTNÍ ROZPOČET, OSTATNÍ VEŘEJNÉ ROZPOČTY, NA PODNIKATELSKÉ PROSTŘEDÍ V ČESKÉ REPUBLICE**

Návrh nebude mít cca do roku 2030 dopad na státní rozpočet ani na ostatní veřejné rozpočty. Následné dopady budou spočívat v podobě zřízení právnické osoby se 100 % majetkovou účastí státu (ta bude mít své výdaje hrazené dle § 8 návrhu zákona) a plněním smlouvy uzavřené s oprávněným investorem (její parametry budou vyjednány v návaznosti na tento zákon. Jednorázové náklady a implementační aspekty vytvoření pověřené právnické osoby, která bude plnit povinnosti vyplývající ze smlouvy s investorem, tzn. zejm. realizovat výkup elektřiny a prodávat ji dále na trhu – tyto náklady vzhledem k výši ostatních nákladů a přínosů považujeme za marginální. Financování návrhu je zajištěno prostřednictvím plateb hrazených zákazníky v síťových tarifech v rámci plateb za dodávku elektrické energie. Za mimořádných určitých okolností však může nastat situace, kdy dopad na státní rozpočet bude negativní v souvislosti se zavedením stropu předmětné části regulované složky ceny elektřiny pro spotřebitele podle § 13 odst. 4 (nařízením vlády do r. 2035).

Návrh spolu se zákonem o podporovaných zdrojích energie demonstruje směr vlády v oblasti energeticko-klimatické politiky, která vychází ze SEK a je v souladu s Evropskou dlouhodobou strategickou vizí prosperující, moderní, konkurenceschopné a klimaticky neutrální ekonomiky, čímž dává podnikatelům jasný signál o transformaci výroby elektřiny a o roli obnovitelných a jaderných zdrojů, které budou představovat páteř bezuhlíkové evropské energetické soustavy. Konstrukcí návrhu (další prodej vykoupené elektřiny na trhu) je minimalizován dopad na podnikatelské prostředí, jelikož je předpokládáno, že velká část podpory bude financována prostřednictvím příjmů z obchodování na trzích s elektřinou.

Potenciálním negativním dopadem na konkurenceschopnost může plynout z rizika, že cena silové elektřiny bude pod cenou realizační.

## **9 ZHODNOCENÍ DOPADŮ NAVRHOVANÉ ÚPRAVY VE VZTAHU K OCHRANĚ SOUKROMÍ A OSOBNÍCH ÚDAJŮ**

Návrh nemá k soukromí nebo osobním údajům vztah, nemá tak ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů žádné dopady.

## **10 ZHODNOCENÍ KORUPČNÍCH RIZIK**

Návrh nepředpokládá zvýšené korupční riziko. Podmínky pro režim smlouvy o výkupu elektřiny z nízkouhlíkové výroby, kritéria pro udělení souhlasu vlády i samotné oznámení o uzavření smlouvy budou veřejné a transparentní. Při zpracování předkládané novely zohlednil předkladatel kritérium omezení korupčních příležitostí při aplikaci navrhovaného zákona.

Předkládaný návrh nemá vliv na dostupnost informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů. Návrh dále není v rozporu s požadavky na transparentnost a otevřenost dat.



## **11 ZHODNOCENÍ DOPADŮ NAVRHOVANÉ ÚPRAVY NA BEZPEČNOST NEBO OBRANU STÁTU**

Návrh má dopady ve vztahu k bezpečnosti státu, resp. základním bezpečnostním zájmům státu, které byly předmětem hodnocení Bezpečnostní rady státu a byly vládou projednány schváleny na základě usnesení vlády č. 485 z 8. července 2019, resp. usnesení vlády č. 830 z 18. listopadu 2019. Tyto dopady spočívají v zájmu státu zajistit bezpečnost dodávek nízkouhlíkové elektřiny na území ČR. Návrh nemá dopady ve vztahu k obraně státu.

## **II. ZVLÁŠTNÍ ČÁST**

### **K části první**

#### **K § 1**

Návrh zákona souvisí především s povinností ČR jako členského státu EU přispět k mezinárodním závazkům pro řešení problémů spojených s probíhající změnou klimatu pod Rámcovou úmluvou OSN o změně klimatu a Pařížskou dohodou, kdy je v kompetenci České republiky zvolit vhodné nástroje pro snižování emisí skleníkových plynů, přičemž obsahuje jednak rámec práv a povinností a současně opatření souvisejících s návratností investic do nízkouhlíkových výroben a zajištění jejich dodávek do elektrizační soustavy ČR. Jako druhý cíl stanovuje zákon zajištění energetické soběstačnosti ČR, a to při minimálním dopadu na ceny elektřiny pro zákazníky v ČR. Účelem zákona je dále v zájmu ochrany klimatu přispět k dekarbonizaci výroby elektřiny v ČR.

#### **K § 2**

Toto ustanovení vymezuje základní pojmy používané v textu zákona a vyplývající z dichotomie nízkouhlíkových zdrojů, které vycházejí ze zákona č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů (dále jen „POZE“), jež definuje v § 2 obnovitelné zdroje, které jsou rovněž zdroji nízkouhlíkovými. Zavádí se proto nově pojem „nízkouhlíková výroba“ jako zdroj jaderný s minimální instalovanou kapacitou výroby elektřiny 100 MW (připojená do elektrizační soustavy po roce 2030), který výrobou nízkouhlíkové elektřiny taktéž naplňuje přechod k nízkouhlíkové energetice. Dále definuje smlouvu o výkupu elektřiny z nízkouhlíkové výroby a pojmy „realizační cena“ a „oprávněný investor“, které budou v této smlouvě používány.

#### **K § 3**

Analogicky k úpravě podpory elektřiny a tepla z obnovitelných zdrojů energie obsažené v zákoně o POZE se zavádí podpora pro nízkouhlíkové výroby formou smlouvy o výkupu elektřiny z nízkouhlíkové výroby, jejíž uzavření podléhá schválení vládou. Ustanovení uvádí účel, pravidla a vymezení doby trvání tohoto právního vztahu.

Upravují se povinné náležitosti smlouvy o výkupu, přičemž není dotčeno doplnění do smlouvy dalších, v zákoně neuvedených, ustanovení, což je dáno jednak možnými změnami na trhu s elektřinou, které mohou v mezidobí nastat, a jednak smluvní autonomií stran. Institut smlouvy o výkupu a vymezení podstatných náležitostí smlouvy tvoří jedno z klíčových ustanovení zákona, povinné náležitosti smlouvy o výkupu odpovídají základnímu účelu uzavírané smlouvy o výkupu podle zákona.

Dále je upravena možnost ČR přenést práva a povinnosti ze smlouvy o výkupu na jinou osobu.

#### **K § 4**

Upravuje financování nízkouhlíkové výroby, resp. možnost poskytnutí návratné finanční výpomoci oprávněnému investorovi na výstavbu nízkouhlíkové výroby na základě žádosti oprávněného investora, ze státního rozpočtu z kapitoly Ministerstva průmyslu a obchodu a základní rámec podmínek, za nichž bude návratná finanční výpomoc ze strany ČR poskytnuta oprávněnému investorovi.

Ustanovení dále stanoví, že splátky jistiny návratné finanční výpomoci jsou příjmem státního rozpočtu, včetně příslušných úroků. V případě, že bude finanční výpomoc poskytnuta v cizoměnové platbě, upravuje ustanovení způsob jejího poskytnutí a podmínky jejího přepočtu na základě kurzu devizového trhu vyhlášený Českou národní bankou.

#### **K § 5**

Ustanovení upravuje náležitosti, které zohlední realizační cena, přičemž stanovení způsobu jejího výpočtu je ponecháno na smlouvě o výkupu elektřiny z nízkouhlíkové výroby s minimálním rámcem objektivních požadavků na její výpočet, a to na základě rozpočtové ceny výstavby nízkouhlíkové výroby. Ustanovení taktéž upravuje možnosti změny realizační ceny v případě zjištění její nepřiměřenosti. Zákon taktéž stanovuje přiměřenou míru návratnosti jako běžně přijatelnou, tedy obecnou tržní úroveň v souladu s doporučením Legislativní rady vlády. Kontrola přiměřenosti realizační ceny je zajištěna zejména tak, že do určení realizační ceny nelze následně započítat žádné dodatečné složky.

#### **K § 6**

Ustanovení řeší povinnost Ministerstva pověřit právnickou osobu se 100% majetkovou účastí státu k plnění povinností souvisejících výkupem elektřiny z nízkouhlíkové výroby, jakož i povinností podle zákona. Dále stanovuje postup pro vyúčtování elektřiny vykoupené z nízkouhlíkové výroby. Dále je stanoven způsob provádění vyúčtování elektřiny vykoupené z nízkouhlíkové výroby, a to s odkazem na příslušná ustanovení vyhlášky č. 82/2011 Sb., o měření elektřiny a o způsobu stanovení náhrady škody při neoprávněném odběru, neoprávněné dodávce, neoprávněném přenosu nebo neoprávněné distribuci elektřiny, v platném znění, a zákona č. 505/1990 Sb., o metrologii, v platném znění.

#### **K § 7**

Ustanovení upravuje způsob předávání naměřených hodnot množství elektřiny mezi provozovatelem a oprávněným investorem a dále povinnost vedení evidence o naměřených hodnotách. Ministerstvo stanoví vyhláškou rozsah údajů, termíny a způsob předání a evidence naměřených hodnot elektřiny z nízkouhlíkové výroby. Závažnost povinností vyplývajících z tohoto ustanovení je dále vyjádřena stanovením skutkové podstaty přestupku za neplnění těchto povinností v § 11.

## K § 8

Analogicky k úpravě povinností subjektů na trhu, obsažené v zákoně o POZE upravuje toto ustanovení způsob účtování jednotlivých složek cen.

Pověřená osoba bude účtovat provozovateli regionální distribuční soustavy a provozovateli přenosové soustavy složku ceny služby distribuční soustavy a složku ceny služby přenosové soustavy na výrobu elektřiny z nízkouhlíkových výroben a tito provozovatelé budou mít povinnost je hradit. Energetický regulační úřad (dále jen „ERÚ“) stanoví vyhláškou způsob a termíny účtování a hrazení složek ceny distribuční a přenosové soustavy.

## K § 9

Je řešen způsob financování nákladů na opatření k přechodu k nízkouhlíkové energetice, přičemž ty budou hrazeny prostřednictvím Ministerstva průmyslu a obchodu z peněžních prostředků, které jsou tvořeny:

- tržbami pověřené osoby z prodeje elektřiny vykoupené z nízkouhlíkové výroby,
- tržbami provozovatele přenosové soustavy z plateb složky ceny služby přenosové soustavy na výrobu elektřiny z nízkouhlíkové výroby,
- tržbami provozovatele distribuční soustavy z plateb složky ceny služby distribuční soustavy na výrobu elektřiny z nízkouhlíkové výroby,
- příspěvkem z prostředků státního rozpočtu.

Pro účely úhrady plateb za složku ceny služby distribuční soustavy a složku ceny služby přenosové soustavy na podporu elektřiny bude používán rezervovaný příkon pro předávací místo. Ve smlouvě o připojení se bude sjednávat jednak rezervovaný příkon pro jednotlivá místa připojení a rovněž pro účely plateb i rezervovaný příkon pro předávací místo tvořené těmito místy připojení, který odpovídá možnému využívání rezervovaného příkonu v jednotlivých předávacích místech. Přitom by mělo platit, že rezervovaný příkon pro předávací místo může být sjednán v rozsahu od nejvyššího rezervovaného příkonu ze všech míst připojení tvořících dané předávací místo až do součtu rezervovaných příkonů všech míst připojení tvořících dané předávací místo.

ERÚ cenovým rozhodnutím stanoví složku ceny služby přenosové soustavy a složku ceny služby distribuční soustavy na výrobu elektřiny z nízkouhlíkových výroben přičemž při stanovení složky ceny služby přenosové a distribuční soustavy na výrobu elektřiny z nízkouhlíkové výroby zohlední ERÚ kladný nebo záporný rozdíl mezi očekávanou tržní cenou elektřiny z nízkouhlíkové výroby na organizovaných trzích a realizační cenou.

Odstavcem 5 je řešena úprava vztahů mezi provozovateli distribučních soustav.

Peněžní prostředky určené na financování opatření k přechodu k nízkouhlíkové energetice vede Česká národní banka pověřené osobě odděleně na zvláštním účtu podřízenému státní pokladně podle zákona upravujícího rozpočtová pravidla vlády.

Odstavcem 9 je dáno zmocnění pro vydání nařízení vlády, kterým vláda stanoví prostředky státního rozpočtu pro poskytnutí příspěvku určeného na financování opatření k přechodu k nízkouhlíkové energetice vždy pro následující rok.

Odstavcem 10 je dáno zmocnění vlády stanovit nejvyšší přípustnou výši některých složek ceny.

V odstavci 11 je řešen způsob vypořádání kladného rozdílu mezi celkovými příjmy pověřené osoby a nákladů na krytí podpory nízkouhlíkové elektřiny.

## **K § 10**

Upravuje se rozsah vykonávané kontroly ze strany ERÚ, která se vztahuje na všechny práva a povinnosti vyplývající pro dotčené strany ze zákona, včetně podmínek stanovených zákonem pro náležitosti týkající se obsahu smlouvy o výkupu.

## **K § 11**

Upravuje se přestupek provozovatele přenosové soustavy v případě nepředání naměřené hodnoty množství elektřiny či porušení povinnosti vést evidenci podle § 7 odstavce 1, včetně maximální hranice ukládané pokuty.

Sazba pokuty stanovená ve vazbě na přestupek obecně vychází z posouzení závažnosti deliktního jednání, zájmu, který může být spácháním přestupku zasažen, a to při současném zhodnocení závažnosti možných finančních dopadů na osoby, které se mohou deliktního jednání dopustit. Současně byly při stanovení výše pokuty brány v potaz důvody postihu protiprávního jednání, jejichž cílem je snaha takovému protiprávnímu jednání předcházet. Při stanovování výše pokuty pak bude v konkrétních případech dále přihlíženo např. k tomu, zda se jedná o ojedinělé porušení zákona nebo opakované, bude zohledňována intenzita subjektivní stránky přestupku či otázka rozsahu vzniklé újmy a snaha pachatele o minimalizaci vzniklé újmy.

Pravomoc a příslušnost k projednání přestupků je dána ERÚ.

## **K části druhé**

## **K § 12**

### **Změna zákona o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů**

Zákon č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie, v platném znění, je doplněn o související ustanovení § 9 odst. 3.

## **K části třetí**

### **K § 13**

Účinnost zákona je vzhledem k urgentnosti řešení přechodu ČR k nízkouhlíkové energetice navržena na 1. ledna 2021.

V Praze dne 27. července 2020

Předseda vlády:

Ing. Andrej Babiš v. r.

Místopředseda vlády, ministr průmyslu a obchodu  
a ministr dopravy:

doc. Ing. Karel Havlíček, Ph.D., MBA, v. r.